

ధర్మము

విచారణ

ఉభయకుశలోపరి

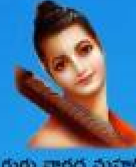

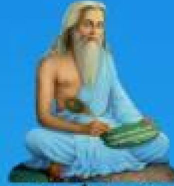
సదాశివ సమారంభాం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

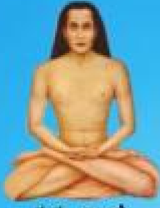

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

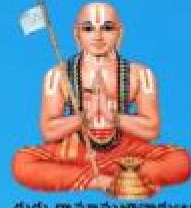
శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజీ

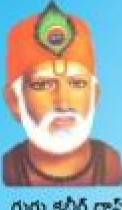

గురు గౌతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

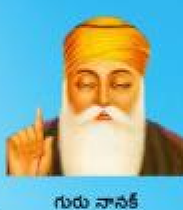

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

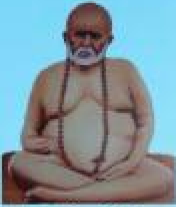

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతాం

గురు త్రైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

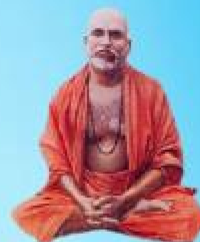

గురు సాయి బాబా

గురు అరవిందో

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను "నేను" తెలుసుకోవటానికి

నన్ను "నేను" మార్చుకోవటానికి

"నేను" గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంధాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంధాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంధాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంధాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకి దాదాపు **5000** పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా http://www.new.dli.ernet.in), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(https://archive.org), గూగుల్ వెబ్ సైట్(https://www.google.co.in), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(http://www.microsoft.com) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంధాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటే, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంధాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in లేక http://www.dli.ernet.in
2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: http://www.sairealattitudemanagement.org
3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంద వీడియోలు: https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంధపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 9000000004591

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం **ఉచితంగా eBook** రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంధముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Sai**R**eal**A**ttitude**M**anagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India: Inc ×

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home | Vision | Mission | Goals | Benefits | Content Selection | Current Status | People | Funding | Copyright Policy | FAQ | RFP

Books Journals Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title: Ramayanam
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language: Telugu
Scanning Centre: Any Centre
Clear | Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions | Problems | Missing links or Books

Click here for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

DLI

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click Here to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD,Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity NEW!

Title Beginning with.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Author's Last Name

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ఉభయ కుశలోపరి

[రేడియో ప్రసంగాలు]

గోపీచంద్

దేశి కవితా మండలి
విజయవాడ - 2

చిత్తగించవలెను

నేను పల్లెటూరి జీవితాన్ని గురించి అప్పుడప్పుడూ చేసిన రేడియో ప్రసంగాలివి. ఈ ప్రసంగాలు విన్నవాళ్ళూ, పేపర్లలో చదివినవాళ్ళూ ప్రోత్సాహం చేయటంవల్ల, ఇప్పుడు పుస్తకంగా వేయిస్తున్నాను.

నా చిన్నతనం ఎక్కువగా అంగలూరూ, తోటపల్లి, రామాపురం గ్రామాల్లో గడిపివున్నాన్న అవటంవల్ల యీ ప్రసంగాల్లో ఎక్కువ సంగతులు ఆ గ్రామాలకు సంబంధించినవే అయివుంటై——కాని ఆ గ్రామాలకు మాత్రమే చెందవలసిన ప్రత్యేకత ఏమీ లేదు. సామాన్యంగా అన్ని గ్రామాల్లోనూ వుండే బతుకు తీరే యిందులోనూ.

"రైతు! రైతు!!"

మన దేశంలో ఎక్కువ ప్రజలు గ్రామాల్లో జీవించే వాళ్ళే అవటంవల్ల, దేశం బాగుపడాలంటే గ్రామ జీవితం బాగుపడటం ముఖ్యావసరం. పెద్ద పెద్ద నాయకులుకూడా ఈ విషయం గ్రహించి వారికి తోచిన సలహాలను ఉపన్యాసాలద్వారా, పత్రికలద్వారా ప్రచారం చేస్తున్నారు. ఎక్కడ విన్నా, 'రైతు' అనే మాటే వినబడుతూవుంది. ప్రతిపార్టీ, ప్రతి నాయకుడూ రైతును తన పక్కకు తిప్పుకోటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. ప్రతివాడూ, "అయ్యో, మూగ

"రైతా!" అని విచారపడుతున్నారు. ఈ పరిస్థితి కొంతమంది స్వార్థపరులకు కూడా తావిచ్చింది. రైతుకి మాయమాటలు చెప్పి, తియ్యని మాటలతో అతన్ని మోసం చేసి తమ స్వార్థానికి ఉపయోగించుకోటానికి కొంతమంది ప్రయత్నిస్తున్నారు. కొంతమంది సదుద్దేశంతోనే రైతుకు సహాయం చెయ్యటానికి సంకల్పించారు కాని ఏంచెయ్యాలో తోచక తాము తికమకపడి, రైతుని తికమకపెట్టి నష్టపరుస్తున్నారు. మొత్తానికి ఏదేశంలో చూసినా, రైతు సహాయం చెయ్యతగ్గవాడనీ, రైతుకి సహాయం చెయ్యాలనీ మాత్రం అంతా వొప్పుకుంటున్నారు.

అన్నీ అబద్ధాలే!

మానవసంఘంలో అనాదినుంచీ కొంతమంది ప్రజానీకం మీద ఏదో ఒక విధంగా పెత్తనం చెయ్యటం జరుగుతూనే వుంది. ఒకప్పుడు భుజబలం గలవాళ్ళు చేస్తేనేమి? ఒకప్పుడు లౌకికజ్ఞానం కలవాళ్లు చేస్తేనేమి? ఒకప్పుడు ప్రవక్తలు చేస్తేనేమి? ఒకప్పుడు శాస్త్రజ్ఞానం కలవాళ్ళు చేస్తేనేమి? ఎప్పుడూ ఏ కొద్దిమందో ప్రజానీకాన్ని తమ చెప్పు చేతల్లో వుంచుకొని తమకోసం వాడుకుంటూనే వున్నారు. కొద్దిమంది ఎక్కువ మందిని లోబరుచుకోవాల్సి వచ్చేటప్పటికి, అనేక అబద్ధాలు సబద్ధాలుగా, నీతులుగా, ధర్మాలుగా ప్రచారంచేసి ప్రజానీకాన్ని మోసం చెయ్యాల్సి వచ్చింది—చేశారు. ఈ విధంగా మానవజాతి చరిత్ర అంతా అబద్ధాల మయమే అయిపోయింది.

మానవ సౌభ్రాతృత్వం అనే అబద్ధం
దేవుడనే అబద్ధం
కర్మ అనే అబద్ధం
స్వర్గం అనే అబద్ధం
నరకం అనే అబద్ధం
పాపం అనే అబద్ధం

అన్నీ అబద్ధాలే! ఈ అబద్ధాలన్నీ కూడా ప్రజా నీకాన్ని బానిసత్వంలో వుంచి తమ స్వార్థానికి ఉపయోగించు కోటానికి ధనికులు స్వార్థపరులు సృష్టించి, ప్రచారంచేసి నమ్మిం చారు.

మానవ సౌభ్రాతృత్వం

ఇదొక పెద్ద అబద్ధం. అంటే మానవులంతా సోదరు లుగా ఉంటం తప్పనికాదు—ఉండకూడదనీ కాదు. ఈ పరి స్థితుల్లో ఇది జరగటానికి వీలుందా? ఈ నినాదం లేవనెత్తిన ఉద్దేశం ఏమిటి? ఫలితం ఎట్లావుంటుంది?

ఇప్పుడు ప్రపంచంలో పీడించేవాళ్ళూ పీడింపించుకునే వాళ్లూ వున్నారు. పీడించేవర్గం ఏనాడో ఆస్తులు సంపాదించు కొని అట్టి పెట్టుకుంది. మిగిలినజనం ఈ పైవర్గానికి దాస్యం చేస్తీ బతుకుతూవుంది. ఇప్పుడు మానవ సౌభ్రాతృత్వం ఎక్కడికి దారి తీస్తుంది? ఆస్తులున్న వాళ్లు ఆస్తుల్లేనివాళ్ళకి తమ ఆస్తుల్ని పంచిపెడతారా? పెట్టరు. ఊరికే బీదవాళ్ళని ప్రేమగా సోదరంగా చూస్తారు. బీదవాళ్ళుకూడా పైవర్గాన్ని

అలాగే చూడాలి. అంటే వాళ్ళని విపరీతమైన కోర్కెలు కోరగూడదు. వాళ్ళ ఆస్తుల్ని పంచమనగూడదు. "కష్టం చేసేది మేము—దాని ఫలితమంతా మాకే రావాలి," అనగూడదు. అంటే మానవ సౌభ్రాతృత్వానికి భంగం కలిగించదన్నమాట!

ఈ సిద్ధాంతం చివరికి ఇలా తేలుతుంది. పీడించేవాళ్ళ ఆస్తులు పీడించేవాళ్ళకే ఉండి, పీడించే అధికారంకూడా పీడించేవాళ్ళకే వుండాలి. వీళ్ళుమాత్రం పీడింపించుకునే వాళ్ళని సోదరభావంతో చూస్తూ వుండాలి. పావలా ఇవ్వవలసిన చోట అయిదణా లిచ్చినా పరవాలేదు. కాస్త భూతదయ చూపించినా పరవాలేదు. ఇందుగ్గాను, పీడింపించుకునే వర్గం వారు ఆస్తులజోలికి వెళ్ళకుండా, వీళ్ళతో సమానహక్కుల కోసం ప్రయత్నించకుండా, ఊడిగం చేస్తూఉండాలి.

అసలు ఆస్తులు పీడించేవాళ్ళ కెందుకుండాలి? వాళ్ళ మీద అధికారం వీళ్ళకెందుకివ్వాలి. వాళ్ళివ్వటం ఎందుకు? వీళ్ళు పుచ్చుకోవటం ఎందుకు? ఇంకా కొన్నాళ్ళు అధికారంలో ఉంటానికే ఈ అబద్ధం ప్రచారంలోకి తేబడ్డది. వింటానికి చక్కగా ఉంటుంది—క్రియలో ప్రజాసీకానికే హానిచేస్తుంది. ప్రజాసీకంమాత్రం మోసపోయి, "దొర నిగర్వి—చాలాదయగా చూస్తాడు," అని వొళ్ళు విరుచుకొని అంతా మీదేసుకొని పని చేసిపెడుతుంది. అసలు సంగతే మరచిపోతుంది.

ఖ చిత్తగించవలెను

"దొంగతనం చెయ్యకు"

"దొంగతనం చెయ్యకు" అనే నీతి ఇప్పుడు ఆబాల గోపాలానికీ తెలుసు. ధనవంతుడు మొదలుకొని బీదవాడి వరకూ దొంగతనం చెయ్యటాన్ని అవినీతిగానే ఎంచుతాడు. పుట్టు బీదల్లోకూడా ఈ ధర్మం చెలామణీ అవుతూనేవుంది— పీతైనంతవరకు అడుక్కు తింటానికి ప్రయత్నిస్తాడుగాని దొంగతనం చెయ్యటానికి వొప్పుకోడు.

కాని మన సంఘంలో దొంగతనం చెయ్యంది ఎవ్వరు? కొన్ని దొంగతనాలు దొరతనంగా 'సంఘం' అంగీకరించి గజ దొంగల్ని కాపాడుతూవుంది. కూలివాడు తన శరీరకష్టంతో పండిస్తే దాన్ని మరొకరు అనుభవించటం—దొంగతనం కాదు! ఎందుకంటే 'సంఘం' అది దొరతనంఅని చెప్పింది. పదిరూపాయిలు అప్పిచ్చి వడ్డీనంకతో ఇరవై రూపాయిలు పుచ్చుకోవటం దొంగతనం కాదు! ఎందుకంటే 'సంఘం' ఇది దొరతనంఅని చెప్పింది. అంటే యీ దొంగతనాలన్నీ దొరతనాలు ఎందుకయినయ్యంటే—వీటివల్ల లాభాలు అనుభవించే కొద్దిమందీ సంఘంగా తయారై ప్రజానీకాన్ని మోసంచేసి తమ్ముతాము రక్షించుకుంటున్నారు.

"అబద్ధం ఆడకు"

'అబద్ధాలు ఆడవద్దు' అనే ధర్మంకూడా ఇటువంటిదే. పెత్తనం చేసే కొద్దిమందీ, దొంగతనాలు చేసీ, అబద్ధాలాడీ ఎప్పుడో తమకు కావలసిన ఆస్తులను సంపాదించుకున్నారు.

ఇక యిప్పుడు సంపాదనకోసం దొంగతనం చెయ్యవలసిన అవసరంగాని, అబద్ధా లాడవలసిన అవసరంగాని వాళ్ళకు లేదు. ప్రస్తుతం వాళ్లుచేసే పనులన్నీ తాము సంపాదించుకున్న ఆస్తులు నిలబెట్టుకోటానికే! ఇందుకు వాళ్లు అబద్ధాలాడుతూనే వుంటారు—దొంగతనం చేస్తూనే వుంటారు. కాని ఈ అబద్ధాలను సత్యాలుగా ప్రజల్లో ప్రచారం చేస్తుంటారు. మనకు చెప్పే చదువు దగ్గరనుంచీ ఇందుకే వినియోగిస్తారు.

వీళ్లు ఇంత జాగ్రత్త ఎందుకు తీసుకున్నారంటే, వాళ్ళకుమల్లే ప్రజలుకూడా అబద్ధాలాట్టం మొదలుపెడితే వాళ్ళ ఆస్తులు ఒక్క రోజుకూడా నిలవ్వు, వాళ్లు అనుభవిస్తున్న ప్రత్యేక హక్కులు నిలవ్వు. ఇన్నాళ్ళనించీ వాళ్ళబద్ధాలాడి తమ్ము మోసం చేస్తున్నారని తెలుసుకొన్న మనుషుణం ఇకేముంది ?

“పెద్దమనిషి”

వీళ్ళు మరొక పన్నాగం పన్నుతారు. తాముచెప్పే అబద్ధాలన్నీ నమ్మి, తమ నాగరికతకు దాసుడైనవాణ్ణి “పెద్దమనిషి.” అనిచెప్పి ప్రజలకు పూజ్యభావం ఏర్పాటుచేస్తారు. ఇతనివల్ల తమకు నిరపాయం గనకా, ఇలాంటివాళ్ళే తమకు కావలసిందిగనకా, ఈ అబద్ధంతో ప్రజల్ని మోసంచేసి ప్రతివాడికీ పెద్దమనిషి అవ్వాలనే కుతూహలం కలిగేట్లుచేస్తారు.

ఈ మధ్య నా స్నేహితుడొకడు, “అతడు చాలా మంచివాడు; ఏ విషయంలోనూ జోక్యం కలిగించుకోడు”

భ్రష్టులం గనక మృగతృష్ణవెంట పడుతున్నాం," అనిచెప్పి మోసం చేస్తారు.

లేకపోతే వీ ళ్ళనుభవిస్తున్న ప్రత్యేకహక్కు లే నిలవ్వు! వీళ్ళు దొంగిలించిన ఆస్తులే నిలవ్వు! వీళ్ళు సుఖపడ్డానికే వీల్లేదు!

గొప్పతనం:

ఈ విధంగా నడుస్తూవుంది ప్రపంచం. ప్రజానీకం ఈ అబద్ధాలన్నీ నమ్మి పసుదశలోవుండి తమ విరోధులకే ఊడిగంచేస్తూ బతుకుతూవుంది. తమని బానిసత్వంలో వుంచిన సంస్కారాన్నే అనుకరించటానికి ప్రయత్నిస్తూవుంది. పైగా తమను మోసం చేసేవాళ్ళే వీళ్ళకు నాయకులు—వాళ్ళే వీళ్ళ శ్రేయోభిలాషులు—వీళ్ళ భవిష్యత్తుని నిర్ణయించి పెట్టేదికూడా వాళ్ళే!!

అప్పుడు ప్రజల్లో పాతుకొనివున్న భావాలకు ఎవరైతే అనుకూలంగా మాట్లాడుతారో వాళ్ళనే ప్రజలు గొప్పవాళ్ళగా చేస్తారు. అందుకని ఈ పరిస్థితుల్లో ప్రజల్లోవున్న బానిస భావాలనూ, అజ్ఞానాన్ని రేపేవారే నాయక శ్రేష్ఠులుగా పరిగణింపబడతారు. ప్రజలు నమ్మిన అబద్ధాలను ఎంత గొప్పగా చేసిపెడితే, అంత గొప్ప నాయకుడౌతాడు. 'ఇవి అబద్ధాలు' అని చెప్పినవాడి మాటలు ప్రజానీకం నమ్మదు. పైగా, "అంత గొప్పవాడు అబద్ధం ఆడతాడా?" అని ప్రశ్నిస్తుంది. అంతేగాని తెలివిగా అబద్ధాలు ఆడబట్టే

అతన్ని గొప్పవానిగా చేశాం అని ఆలోచించరు. ఏ అబద్ధాలు నమ్మి ప్రజలు దాస్యంలో వున్నారో ఆ అబద్ధాలను బాగా నమ్మించటంవల్లే ఒకడు నాయకు డౌతున్నాడు. నిజం తెలుసుకోటానికి మళ్ళీ ఆ నాయకత్వమే 'గొప్పతనం' అనే సాకుతో అడ్డు తగులుతూ వుంటుంది. మనం గొప్పవాడు అనబట్టి ఒక వ్యక్తి ప్రజల దృష్టిలో గొప్పవాడయ్యాడనీ, కాదంటే కాకుండా పోతాడనీ వీళ్ళు ఆలోచించరు. "గొప్ప వాడు కనక గొప్పవాడే! గొప్పవాడు కనక ఏం చెప్పినా నమ్మాలి!" అనుకుంటారు.

దీనికి తగ్గట్టు పుస్తకాలూ పేపర్లూకూడా ఈ దృష్టినే ప్రోత్సహిస్తవి. ఇవన్నీకూడా ఆ కొద్దిమంది చేతుల్లో వున్న వేగా! ఆ కొద్దిమందీ తమ స్వార్థంకోసం ఉపయోగించుకునే సాధనాలేగా! తెలిసి కొందరూ, తమకు నష్టమైనా అబద్ధాలు నమ్మి కొందరూ ప్రచారం చేస్తారు.

పల్లెటూరి జీవితం

ఇప్పటి పల్లెటూరి జీవితం ఈ అబద్ధాలన్నిటి వల్లా క్షోభపడుతూ వుంది. ఇప్పటి పల్లెటూరి నాగరికతకు ఈ అబద్ధాలే పునాది. పల్లెల్లో వున్న రైతుల, పల్లెటూరి జీవితాన్నీ తలుచుకున్నప్పుడల్లా నాకు చేహోవ్ కథ జ్ఞాపకానికి వస్తుంది. అతడు ఆ కథలో ఒక వ్యక్తి పొట్టకోసం యంత్రం లాగా తయారై పోయి, జీవితాన్ని మృగదశకు ఎంత దగ్గరకు తీసుకు పోయిందీ వ్రాశాడు:—

చిత్తగించవలెను!

ఒక పురుషుడున్నాడు. అతని కొకభార్య వుంది. ఆమెకు కొన్ని సంవత్సరాలనుంచీ జబ్బు—ఎప్పుడూ మంచా నపడే వుంటుంది. అతడు ఆమెను ప్రశ్నిస్తాడు.

"ఎలావుంది? ఏమైనా మార్పుందా?"

"లేదు," అని బలహీనంగా చెపుతుంది.

"గది ఇదివరకన్నా వెచ్చగావుంది. అవునా?"

"అవును కొంచెం వెచ్చగా వుంది!"

"డాక్టరు వెచ్చగావుంటానికి పొయ్యి పెట్టమన్నాడు. కాని నీకు అక్కర్లేదనుకుంటాను. కావాలంటే ఉంచుతాను."

"వొద్దు........వెచ్చగానేవుంది."

"ఈ గదిలో ఎన్నడూ పొయ్యిపెట్టలేదు. ఇప్పుడు పెట్టవలసిన అవసరం ఏముంది? ఏమంటావు?"

"అవసరంలేదు"

ఆమెజబ్బు నయం అవటానిక్గాను డాక్టరు ఆగదిలో పొయ్యి పెట్టమన్నాడు. కాని ఖర్చవుతుందని అతని కాపని చెయ్యటం ఇష్టంలేక, భార్యచేత వొప్పించటానికి తానే జవాబులు అందించి తృప్తిపడుతున్నాడు. ఆమెకూడా ఆ వాతావరణంలో పెరిగిన మనిషే అవటంవల్ల (సహధర్మచారిణి కూడా యేమో!) అనుకూలంగా జవాబులు చెబుతుంది.

భర్త ఆమెతో ఇట్లా మాట్లాడుతూనే ఆమె చనిపోతే సమాధి ఎట్లా చెయ్యాలో ఆలోచిస్తూ ఉంటాడు.

ఈ మనస్తత్వం రైతుల్లో సాధారణంగా మనం చూస్తూనే వుంటాం. మనం ఎవరింటికైనా వెళ్తే "భోజనం

చేసి వెల్లురుగాని ఉండండీ," అని, వెంటనే "అయినా మా ఇంట్లో ఏందుకుంటాయలెండి !" అంటారు.

ఇంకెలా వుండగలం ? మన పాత తరమూ ?

పైగా మనం ఉండకుండా వెళ్తున్నామని మనమీద నిందమోపుతారు. "ఎప్పుడైనా ఓమా ఇంటికొస్తే అన్నం పెట్టబడుతుందని... వెళ్తున్నారు," అంటుంది తలుపు చాటు నుంచి ఆ భాగ్యశాలి.

ఆప్తబంధువు చచ్చిపోయాడని భోరున ఏడుస్తూ వుంటుంది ఒక మహా ఇల్లాలు. తేపతేపకీ చీదివేస్తూ వుంటుంది. కాని బర్రెకి కుడితి పొయ్యలేదని జ్ఞాపకంరాగానే ఏడుపంతా మరచిపోతుంది—కన్నీళ్లు తుడుచుకొని గబగబా వెళ్తుంది.

ఒకరైతు కొడుకు చచ్చిపోయాడు. స్మశానానికి తీసుకొనివెళ్ళి, తిరిగివచ్చి బాచీపెట్టు వేసుకొని జేబులో చిల్లర గుమ్మరించి "ఖర్చు దేనికెంత అయిందో లెక్కవేసుకొని లెక్క తేలలేదని ఇంట్లో అందరిమీదా కేకలు వేస్తాడు.

ఇవన్నీ మన నిత్యజీవితంలో జరిగేవే ! ప్రత్యక్షంగా నేనెరిగిన విషయాలే !

నా ఇంటిపక్కనే నలభై ఎకరాల ఆసామి వున్నాడు. అతని కూతురు మొదటికాన్పు. డాక్టర్ని పిలవలేను. అయిదో రోజు ఆపిల్లకి 104 డిగ్రీల జ్వరం వొచ్చింది. నేను స్నేహితుణ్ని అవటంవల్ల చూట్టానికి వెళ్తే, "డాక్టర్ని పిలిపించండి," అని అడిగింది. నేను డాక్టర్ని తీసుకువచ్చేటప్పటికి, పురిటి గదిలోనుంచి ఆ పిల్లతండ్రి కేకలు వినిపించినై.

"బోడిముండా, నాకడుపున చెడబుట్టావ్! డాక్టరు కోసం కబురుపంపావా? ఇంతవరకు నాఇంట్లో డాక్టరు అడుగు పెట్టి యెరగడు! డాక్టరు కాలుపెట్టిన ఇల్లు బాగుపడు తుందీ?"

ఈ మాటలు విని డాక్టరు తనదారిన తానువెళ్ళాడు. నాకు వాళ్లుతెవలని కోపంవచ్చింది. అతనిమీదకాదు; సంఘంమీద.

పల్లెప్రజల మన స్తత్వం ఇలా తయారవటానికి కారణం ఏమిటి?

పల్లెటూళ్ళో సాధారణంగా ప్రతివానినోటా 'కర్మ' అనేమాట వింటూవుంటాం. తన కిష్టం లేనిపని ఏదిచెయ్యా మన్నా 'కర్మ' పేరుమీదుగా తప్పుకుంటాడు.

"మందిప్పించండి!"

"బ్రహ్మరాత డాక్టరు తప్పిస్తాడా?"

రోగి మందులేక తగిన సపర్యల్లేక మరణిస్తాడు—"కర్మ!"

పైగా, "డాక్టరు దగ్గర మందులు తిన్నవాళ్ళంతా బతికారా?" అని ప్రశ్నిస్తారు. డాక్టరు చేతుల్లో చచ్చిన వాళ్ళనే చూడగలుగుతాంగాని, డాక్టరువల్ల బతికినవాళ్లు ఎలా లెఖ్కలోకి వస్తారు? బతికితే 'రోగి తన ప్రభావం వల్ల బతికాడు' అంటారాయె! "మందులు తిననివాళ్లు మాత్రం బతకటంలా?" అని మరో ప్రశ్న.

ఇదంతా కర్మసిద్ధాంతంవల్ల వచ్చిన చీకాకే! ఈ సిద్ధాంతం కూడా తమ స్వార్థం కోసం ప్రజానీకాన్ని మోసం చెయ్యటానికి కొద్దిమందిచేత సృష్టించబడిందే!

దారిద్ర్యం–బానిసత్వంలో వున్నవాళ్లు తమ కష్టాలకు 'కర్మ'ని చూపించటం మొదలుపెడితే, వీటికి కారణమైన విధానంమీద వాళ్ళకు కోపంరాదు. దాన్ని మార్చాలనే బుద్ధే పుట్టదు. పద్ధతిని మారిస్తే తమ కష్టాలు పోతయ్యని కూడా తెలియదు. ప్రతిదానికీ 'కర్మ' అనుకుంటారు. అనుభవిస్తారు.

ఇక పైవారి పెత్తనానికి అడ్డేముంటుంది? నిరాఘాటంగా సాగిపోతుంది. ఎవరు ఎదురు తిరిగితే తమ హక్కులు గాలికి ఎగిరిపోతయ్యో, వాళ్ళే తమకు సహాయం చేస్తూ వుండిరి! తమ హక్కుల్ని రక్షించుకోటానికి చెప్పే అబద్ధాలన్నీ నమ్ముతూ వుండిరి. అనుసరిస్తూ వుండిరి. కాదని చెప్పిన వాళ్ళతో వాళ్ళే పోట్లాడుతూ వుండిరి. హింసిస్తూ వుండిరి.

ఈ స్వార్థపరులకు ఇంకేం కావాలి?

ఇల్లాంటిదే......

దారిద్ర్యం

గొప్ప గొప్ప రాజకీయవేత్తలూ కవులూ దారిద్ర్యాన్ని పొగిడారు. "డబ్బు అనేక వ్యసనాలకు దారితీస్తుంది. అంతకంటే పాపిష్టిది మరొక్కటి లేదు" అన్నారు. డాక్టరు జాన్సన్, "డబ్బు సంపాదించినవాడికి, ఖర్చుపెట్టలేక ఒక ఏడుపూ దాచుకోలేక ఒక ఏడుపూ!" అన్నాడు. షేక్స

పియర్స్ కూడా ఇటువంటి అభిప్రాయాన్నే ఒకచోట వెలిబుచ్చి నట్లు జ్ఞాపకం. మిల్టన్ 'సుఖమనేది బుర్రలో వుంది, మరె క్కడా లేదు' అని రాశాడు బుర్రలో వుంటానికి కారణం మాత్రం బుర్రబయటే వుందని గ్రహించలేకపోయాడు. ఇక మనసంగతి చెప్పనే అక్కర్లేదు. మన వేదాంతం పునాదే కామినీ కాంచనాలను నిషేధించటం! రాజ్యాలను వొదిలి సన్యాసులవటం. "తిండికి డబ్బు చాలటంలేదు" అంటే "ఖర్చు తగ్గించుకో!" అనే మనవాళ్ళ సలహా. సంపాదనకు మార్గాలు వెతకమని కాదు.

మన కవులు "దారిద్ర్యంలో ఎంత సుఖం వుంది? మనకున్న సమస్యలు వాళ్ళకుండవు? మనకుండే తాపత్ర యాలు వాళ్ళకుండవు! ఎప్పుడూ భార్యాభర్తలు వొకరి కొకరు ఎదురుబదురుగా కూర్చుని ఎంత పవిత్రంగా ప్రేమించు కుంటారు!" అని కావ్యాలు రాస్తారు. కావాలని దారి ద్ర్యాన్ని కావిలించుకున్న వాళ్ళని కీర్తిస్తారు. ఒకరికి ఆస్తిని విడిచిపెట్టటమే గొప్పగా చెపుతారు. అంతేగాని ఆ 'త్యాగ ధనుడు' కూడా ఈ స్వార్థపరుల మాటలు విని మోసపోయా డేమో అని ఆలోచించరు. దారిద్ర్యాన్ని పొగట్టంవల్లా, డబ్బు సంపాదించటంలో సుఖంలేదని చెప్పటంవల్లా, ప్రజా నీకం తన స్థితితో తాను తృప్తిపడి ఊరుకుంటుంది. ఇది వరకే సంపాదించి పెట్టుకున్నవాళ్ళకి ఇంతకంటే ఏంకావాలి? ఆ సంపాదన పెంచుకోటానిక్కూడా ఇదే మంచి అవకాశం. ప్రజానీకం మత్తులో అజాగర్తలో వుంటుంది. అప్పుడీ స్వార్థ పరులు జేబులు తవ్వుతారు.

"అది" — "ఇంటిది"

స్త్రీలను బానిసలగా ఉంచటానికి వీరాడిన పచ్చి అబద్ధాలు ఇన్నని చెప్పటానికి వీల్లేదు. 'స్త్రీ పతివ్రతగా ఉండాలి' అన్నారు 'భర్తకు సహధర్మచారిణిగా ఉండాలి,' అన్నారు. అంటే భర్తను ప్రశ్నించటానికి వీల్లేదు. భర్తకు తాగటానికి డబ్బు లేకపోతే, మంగళసూత్రం ఇచ్చిపంపాలి. మరొక స్త్రీ మీాద భర్తకు మనస్సయితే, తాను తార్చాలి! సీతమ్మ వారే ఆదర్శం—శకుంతల కూడా కాదు.

అబద్ధాలను నమ్మించి భర్తను తమకు బానిసగా చేసుకొని, 'భార్య భర్తను అనుసరించాలి' అని చెప్పారు. అంటే ఈ బానిస ఒక్క భర్తకే బానిసకాదు—పరోక్షంగా తమకే బానిస. ఏ స్త్రీ అయినా, నాగరికతకూ ఈ బానిసత్వానికీ ఎదురుతిరిగితే, సంఘంలోనుంచి వెలివెయ్యటానికి ఈ బానిసలే ముందు నడుంకట్టుకొని వొస్తారు. పురుషుడు భార్యని తనతో సమానంగా చూట్టానికి ప్రయత్నిస్తే (ఒసేయ్ అనటానికి బదులు పేరుపెట్టిపిలవటం, ఇంటిదిఅనే బదులు మా ముసల్ది అనటం వగైరా)ముందుగా చీదరించుకునేదే స్త్రీ! ఇరుగుపొరుగు అమ్మలక్కలంతా చేరి విస్తారంగా చెప్పుకుంటారు. బుగ్గమీాద వేలుపెట్టుకొని "మొగాడు ఏదైనా చేస్తాడు! ఆడదానికి ఆమాత్రం బుద్ధి ఉండక్కర్లా? ఇదేంపోకడల?" అంటారు.

బానిసత్వం స్త్రీలల్లో ఎంత జీర్ణించుకుపోయిందో దీన్నిబట్టి తెలుస్తుంది. ఇప్పటి నాగరికతకు ఎదురు తిరిగిన

స్త్రీని శిక్షించటానికి స్త్రీలే ముందుగా తయారవుతారు. తన వేల్తో తనకన్నే పొడుచుకొని సంతోషించుకునే అజ్ఞానదశలో వుంది స్త్రీ.

ముగింపు

పల్లెటూరి ప్రజలు ఇటువంటి అబద్ధాలను తెలుసుకునే శక్తినీ, చైతన్యాన్నీ, జ్ఞానాన్నీ సంపాదించుకోవాలి. తమకు ఏం కావాలో తెలుసుకునే స్థితికి రావాలి. తమకు విరోధులెవరో తెలుసుకోవాలి. అంటే ప్రస్తుతం వాళ్లు అనుకరిస్తున్న బానిస నాగరికతనూ సంస్కారాన్నీ వొదులుకోవాలి. తమమీద పెత్తనం చేసేవాళ్ళ నాగరికతను అనుకరించటం బానిసజాతి లక్షణం. ఆ నాగరికత లక్షణం ప్రజానీకాన్ని దాస్యంలో అట్టిపెట్టటమే! ఈ సంగతి ప్రజానీకం తెలుసుకుంటే అభివృద్ధిమార్గానే కలుగుతుంది.

ఇప్పుడిప్పుడూ పల్లెటూళ్ళల్లోని యువకులు ఈ అబద్ధాలను గ్రహించి ఈ నాగరికతకు ఎదురు తిరుగుతున్నారు.

ఇది శుభసూచకం.

కాని పెద్దలను కనిపెట్టి వుండాలి. "అకతాయి" "రెటమతస్తుడు" "రౌడీ" అని పేర్లుపెట్టి వాళ్ళ ఉత్సాహాన్నీ, పట్టుదలనీ పోగొట్టటానికి చూస్తారు. ఎదిగినంతవరకు ప్రజల్లో వీళ్ళమీద సదభిప్రాయం లేకుండా చెయ్యటానికి ప్రయత్నిస్తారు. యువకులు వీటికి బెదరకుండా గట్టిగా నిలబడగలిగితే పల్లెటూరి జీవితం ఒకమెట్టు ముందుకు వెళ్ళినట్లే. ఈ ప్రసంగాల్లో క్రిష్ణయ్య అనే పాత్రని సృష్టించింది ఇది నిరూపించటానికే!

ఇవి వుత్తరాలు—పల్లెటూళ్ళు నిజంగా యింత ఘోరంగా వున్నాయా అంటారేమో! కోటేశ్వర్రావు సంగతి నాకు తెలుసు. కవి కాదుగనక ప్రకృతి దృశ్యాలనీ, పైరుగాలికి ఒయ్యారంగా ఊగే పైరునీ, మంచెమీదనుంచి ఒడిశాల తిప్పే పడుచు సౌందర్యాన్నీ వర్ణించకుండా మానవుల్ని గురించీ, వాళ్లుపడే బాధల్ని గురించీ వ్రాస్తున్నాడు.

—గోపి.

గున్నేరు
౨-౧౦-౧౯౪౧

గోపీ,

నీ వుత్తరం అందింది. మనవాళ్ళందరికీ చదివి వినిపించాను. అంతా చాలా సంతోషించారు. నువ్వు మమ్మల్ని మరచిపోనందులకు కృతజ్ఞులం. ఇన్నాళ్ళూ నువ్వెక్కడుండీ కూడా తెలియక బాధపడ్డాం. ఒకసారి బొంబాయిలో వున్నావనీ, ఒకసారి కలకత్తాలో వున్నావనీ, ఒకసారి మద్రాసులో వున్నావనీ వార్తలు వస్తుండేవి. మొన్న సుబ్బారావొచ్చి నువ్వు జపాన్లో వున్నావని చెప్పాడు. మేమీ విధంగా వేదన పడే సమయంలో నీ వుత్తరం వొచ్చింది. మేమెంత ఆనందించి వుంటామో వూహించుకో!

రంగయ్యా, క్రిష్ణయ్యా, వెంకటేశ్వర్రావూ అంతా, నిన్ను మరీ మరీ అడిగామని రాయమన్నారు. అక్కడి సంగతులు తరచు రాస్తూ వుండవలసిందిగా కోరారు. సుబ్బారావు మాత్రం ఇంకా నువ్వంటే ఈర్ష్యతో కుళ్ళుతూనే వున్నాడు. పిల్లిమీద ఎలికనీ, ఎలికమీద పిల్లినీ, పెట్టి మన ఊరంతా రొచ్చు రొచ్చు చేస్తున్నాడు.

వాడి ఖర్మం. అసూయతో ఎప్పుడూ కుళ్ళిచావటం తప్ప ఒక్క క్షణం సుఖపడి ఎరగడు.

ఇక్కడి సంగతు లన్నీ వ్రాయమని రాశావు. ఈనాటి పల్లెటూళ్ళ సంగతి ఏమని రాయను? నువ్వున్నప్పటికీ

ఇప్పటికీ ఎంలో తేడా వుంది. క్షణ క్షణానికీ విపరీతమైన మార్పు లొస్తున్నాయ్.

మన చెరువుగట్టుమీది రావిచెట్టు నీకు జ్ఞాపకం వుండనుకుంటాను. ఆ చెట్టుకింద మనం పొద్దున్నే మొహాలు కడుక్కొని కోతి కొమ్మచ్చు లాడుకొనేవాళ్ళం. మొన్న పంచాయితీవాళ్లు, ఆ చెట్టు కొట్టించివేశారు. కారణం మరేమీ లేదు. ఇప్పుడు పంచాతీ అవతలపార్టీ చేతుల్లోకి వెళ్ళటంవల్ల, ఉత్తరపువీధి వాళ్లు ఎప్పుడూ ఆ చెట్టుకింద కూర్చొని కబుర్లు చెప్పుకోవటం సహించలేక ఈ పనిచేశారు. వెంకటేశ్వర్రావు, చెట్టుని ముట్టుకోనివ్వననీ, రైటింగ్ జరుపుతాననీ అమీతుమీ తేలుస్తాననీ లేచాడు. కాని అదృష్ట వశాత్తూ ఊళ్లో పెద్దలు ఇది జరక్కుండా చేశారు. రైటింగు జరపటం మంచిపని కాదనీ చెట్టు కొట్టివేసిన రాత్రి, అవతల పార్టీవాళ్లు అవతలగట్టున వేసుకున్న చెట్టుకింద పందిరి పీకి వేద్దామని, అప్పుడు కుక్కకాటుకి చెప్పుదెబ్బ అవుతుందనీ వెంకటేశ్వర్రావుకి నచ్చజెప్పారు. వెంకటేశ్వర్రావు సరే అన్నాడు. దీని పర్యవసానం, మన రావిచెట్టు పోయినొనాటి రాత్రే, వాళ్ళ పంది రెగిరిపోయింది. ఇలావున్నాయ్ వూరి పరిస్థితులు.

ఇక రామాలయం మాట.

ఇప్పుడు రామాలయంలో పురాణ కాలక్షేపాలు జరగటంలేదు. అప్పుడప్పుడూ ఆలయంముందు, మీటింగులు మాత్రం జరుగుతున్నాయ్. రామాలయం ఇదివరకున్నస్థితిలో

వుండనూకునేరు. శిథిలావస్థలో వుంది. దక్షిణభాగమంతా నాని, నాని చెరువులోకి కూలిపోయింది. పావురాళ్ళు ఇక ఈ దేవాలయం వాసయోగ్యంగాదని రెక్కలకు బుద్ధిచెప్పినయ్. ప్రస్తుతం గబ్బిలాయిలు జేరి, మన దేవాలయాన్ని గుత్తికొండ బిలంగా మార్చివేసినయ్.

వెంకయ్య మళ్ళీ ఆలయాన్ని బాగుచేయించాలని ప్రయత్నించాడు. కాని కృష్ణయ్య పడనిస్తేనా? 'ఎందుకు మళ్ళీ డబ్బు తగలెయ్యటం? ఈ దేవాలయాలు చివ్వరికి పాఠశాలలుగా మార్చ్చటానికి కూడా పనికిరావే! పిల్లలు గోలీలాడుకోటానిక్కూడా ధ్వజస్తంభం అడ్డొస్తుందే! పడిపోనివ్వండి, దరిద్రం వొదులుతుంది' అని ప్రచారంచేసి దమ్మిడీ పుట్టకుండాచేశాడు. దీనికి తగ్గట్టు మరొక గమ్మత్తు జరిగింది. రామాలయం పూజారి, దేవుడికి నులకుండతో నైవేద్యం పెడుతుంటే, క్రిష్టయ్య పట్టుకొని, రచ్చకీడ్చి గోలగోలచేసి వొదిలిపెట్టాడు.

'నులకుండ నైవేద్యం' అంటే ఏమిటో నీకు తెలుసనుకుంటాను. దేవునికి అన్నానికి బదులు నులకవుండని అర్పించటం. దేవునికి ప్రత్యేకం అన్నం వండటం, దేవుడు తినేవరకూ తాను తినకుండా కూర్చోవటం, ఆ అన్నం వృథాగా పోనివ్వటం, ఈ బాధల్లేకుండా మన పూజారి తాను తిని, దేవునికి నులకుండ అర్పిస్తున్నాడు.

మొత్తానికి దేనివల్లయితేనేం, రామాలయాన్ని బాగుచేయించాలనే ప్రయత్నం మాత్రం కూడి రాలేదు.

రామాలయం ఇలావుంటే ఇక మన సత్రం సంగతి కూడా ఇట్లాగే వుంది. బాటసార్లకు విడిది ఇవ్వటం, భోజనాలు పెట్టటం మానేశారు. అందుకుగాను నెలకు పదిరూపాయిల జీతం ఇచ్చి పెట్టిన గుమాస్తాను తీసివేశారు. ఆ డబ్బుతో క్రిష్ణయ్య సత్రంలోనే ఒక గ్రంధాలయాన్ని నడుపుతున్నాడు. మంచి మంచి పుస్తకాలు తెప్పించాడు. నాలుగయిదు పేపర్లు తెప్పిస్తున్నాడు. ప్రతిరోజు రైతుల్ని పోగుచేసి, చదివి వినిపించి, యుద్ధాన్నిగురించి చెబుతున్నాడు.

మనం వున్న రోజుల్లో వడ్లాబత్తుల వీధి ఎంత కళకళలాడుతూవుండేదో నీకు తెలుసుగా! అకులు కోసేవాడొకడు, చక్రాలు తగిలించేవాడొకడు, చిత్రికపట్టేవాడొకడు, చేబాడిత్తో చెక్కేవాడొకడు, కొలిం వూదేవాడొకడు, అంతా చిద్విలాసంగా వుండేది. ఇప్పుడదంతా పోయింది. అంతా పని లేక పట్టణాలు జేరుకున్నారు. రైతులు కావలసిన వ్యవసాయ సామగ్రి నంతా పట్టణాల్లోనే చేయించుకుంటున్నారు. అక్కడేవాళ్ళకు చాగ్గా గిడుతున్నయ్.

ఇదే విధంగా వూరంతా మారిపోయింది. ఒక్కవూరే కాదు. ఆచార వ్యవహారాలూ, మర్యాద మన్ననలూ, అన్నీ మారిపోయిన్నై. ఇన్నేళ్ళనుంచీ, ఇక్కడ పాతుకున్న నాకే అంతా తికమగ్గా వుంది. మొన్నటికి మొన్న పొరుగూరు పెద్దమనిషొకడు దార్నే పోతుంటే, కుర్రాడొకడు అరుగు మీద కూర్చొని, "ఏ ఊరు?" అని అడిగాడు.

పాపం, ఆ పెద్దమనిషి ఆగి, మర్యాదగా చెప్పాడు- "గుంటూరు"

"అయితే నాకేం ?" అన్నాడు కుర్రాడు.

ఆ పెద్దమనిషి నిలువునా నీరై "అడిగితే చెప్పాను" అన్నాడు.

"చెబితే అన్నాను," అన్నాడు కుర్రవాడు.

చూశావా, ఇంత అమర్యాదగా ప్రవర్తించటం మన రోజుల్లో ఎప్పుడైనా చూశామా ? కాని క్రిష్ణయ్య వీటన్నిటినీ సమర్థిస్తాడు. మంచి లక్షణాలే అంటాడు. పొరుగు వాడు, ఇరుగువాడు అనే భావం పోవటమే మంచిదంటాడు. కుర్రవాళ్ళల్లోని వేడి రక్తం, బానిస బుద్ధుల్ని ఛేదించుకొని మొదట్లో ఈ రూపంలో బయటపడ్డా, తరువాత దేశక్షేమా నికి వినియోగ పడుతుందని వాదిస్తాడు.

కాని వెంకయ్యకు ఈ వాదం గిట్టదు. వెంకయ్య ఈ మధ్య పూర్తిగా వేదాంతి అయిపోయాడు. మోకాళ్ళ దాకానే బట్టకట్టి, గడ్డం పెంచాడు. మొన్న ఒక స్వాముల వార్ని వెంట పెట్టుకొచ్చి, భగవద్గీతమీద ఉపన్యాసం ఇప్పిం చాడు. కాని క్రిష్ణయ్య వూరుకోలేదు. అడ్డప్రశ్నలు వేసి, గల్లంతు చేసి, మీటింగు సాక్కుండా చేశాడు. దానిమీద వెంకయ్య ఉగ్రుడై ఒకరాజకీయవేత్తతో మరొక వుప న్యాసం ఇప్పించాడు. కాని అతడు రాజకీయానికి బదులు వేదాంతం బనాయించాడు. అప్పుడు రైతులకు పనుల్లేని

రోజులు. చీట్లాటా, కొబ్బరికాయ పందాలతో కాలం గడిపే రోజులు. దీన్ని సాకుగా తీసుకొని ఉపన్యాసకుడు—"కాలం వృథా చెయ్యకండి. పొలంపని లేని రోజుల్లో రాటం వడకండి, మగ్గం నెయ్యండి." అని ఉద్బోధించాడు. దాన్తో క్రిష్టయ్య మండిపోయాడు. చిందులు తొక్కుతూ, "రాత్రిం బగళ్లు పదినెల్లు పనిచేశారే! రెండు నెల్లు కులాసాగా కాలా క్షేపంచేస్తే యేం? ఈ మాత్రం తీరిక లేకుండా పనెల్లా చేస్తారు? నీకేమన్నా మతి వుందా లేదా?" అని గల్లంతు చేశాడు. రైతులంతా అతనిపక్షమే మాట్లాడారు. ఔనంటే ఔనన్నారు. పాపం ఆ ఉపన్యాసకుడు కిక్కురుమనకుండా వెళ్ళిపోయాడు.

నువ్వు చూచినప్పటికీ ఇప్పటికీ రంగయ్య కూడా చాలా మారిపోయాడు. మంచికోసం అతడెంత పాకులాడే వాడో నీకు తెలుసు. మొదట్లో అతడు మనవూరు బాగు చెయ్యాలని చాలా ప్రయత్నించాడు. రెండు పార్టీలనూ కలపటానికి చాలా తంటాలుపడ్డాడు. కాని ఏం లాభం? సుబ్బారావు పూనుకొని లేనిపోని కొండాలుచెప్పి అతన్ని రెండు పార్టీలకూ కాకుండా చెయ్యటానికి ప్రయత్నించాడు. రంగయ్య ఆలోచించి ఒక పార్టీకి అతుక్కుపోయాడు. అప్పుడు నాతో ఈవిధంగాచెప్పాడు :

"నరకంలో వుంటూ కలలు కనటంవల్ల లాభం లేదు. పరిస్థితుల్ని బట్టి పోకపోతే ఎందుకూ పనికిరాకుండా పోతాం" అని చెప్పాడు. ప్రస్తుతం అతడు ఎలక్షన్లలో తిరుగు

తున్నాడు. కోర్టుల చుట్టూ తిరుగుతున్నాడు. ఈ మధ్య అవతలపార్టీవాళ్ళు రంగయ్యా వాములు తగలబెట్టించారు. రంగయ్యకు కోపంవచ్చి, ఒక షావుకార్ని పట్టుకొని, అవతల పార్టీమనిషి పొలాన్ని వేలం వేయించాడు. ఈ విధంగా ఊళ్ళో కక్షలు పెరిగి రెండుపార్టీలూ రైటింగ్‌కి తయారవుతున్నాయి. అదను కనిపెట్టి సుబ్బారావు ముఠా దొంగతనంగా ఆ పార్టీ వాములూ, ఈ పార్టీ వాములూ తగలబెట్టిస్తూ క్రోధాలు పెంచుతూ వుంది..

ఇక నా సంగతి చెబుతాను. నా దక్షిణప్పొలం అమ్మేశాను. దక్షిణప్పొలం నీకు తెలిసే వుంటుంది. మనం చిన్నతనంలో గట్టున తుమ్మచెట్టుకింద కూర్చొని పిల్లిమిసర కాయలు తింటూ వుండేవాళ్ళం.. ఈ మధ్య ఆ చెట్టు కొట్టించి నాగలి చేయించాను. అప్పులబాధ పడలేక ఈ పొలం తక్కువ ధరకే అమ్మేశాను. మనం అమ్ముతామంటే కొనేవాడెవ్వడు? మన బాధలకు విచారపడే దెవ్వడు? గోపీ, నువ్వు నమ్ముతావో నమ్మవో, నిజంగా ఆ పొలం అమ్మిన రోజున నే పడ్డబాధ భగవంతుడికే తెలుసు. కళ్ళ వెంట నీళ్ళు కారినయి. కాని ఏం చేస్తాను? ఎంతఖర్చు తగ్గించినా పంట తిండికే సరిపోవటంలేదు. అలవాట్లు ఆప లేకుండా వున్నాను. వారానికి ఒక్కసారైనా టౌన్‌కి వెళ్ళవలసి వస్తూంది. బోర్డు బళ్ళో పిల్లల్ని ప్రవేశపెడితే రెండు సంవత్సరాలకు తలా, వలా, మాటలే రాలేదు. అందుకని ప్రయివేటు చెప్పిస్తున్నాను. చదువుకోసం మన

దగ్గర నుంచి యింత డబ్బు వసూలు చేస్తున్నారు. కాని దాని ప్రయోజనం లేక చదువుకి మళ్ళీ వేరే ఖర్చుపెట్ట వలసి వస్తూవుంది. ఎంత దుర్వ్యయమో, ఎంత కష్టమో చూడు !

పిల్లలంతా బాగానే వున్నారు. పెద్దవాళ్ళిద్దరూ చదువుకుంటున్నారు. కడసారిది ఇప్పుడే నడుస్తూవుంది. ఇంట్లో ఏ వస్తువూ బతకనివ్వటం లేదు. అప్పుడే మా ఆబిడ దాని పెళ్ళి సంగతి ఆలోచిస్తూ వుంది. ప్రస్తుతం ఇంతటితో ముగిస్తాను. ఇవ్వాళ పాలేరు ఇంకా పొలాన్నుంచి రాలేదు. నేనే వెళ్ళి గడ్డి మోయించుకు రావాలి. అక్కడి సంగతు లన్నీ వెంటనే రాయి.

ఇట్లు,
కోటేశ్వరరావు

పి. యస్.

మరచిపోయాను. మొక్కజొన్నకండెలు పంపమని రాశావు. మొదటిపంట అయిపోయింది. ఇంకా పది పది హేనురోజుల్లోగాని రెండో పంటరాదు. ఇప్పుడే కండెలు తెల్లపీచు వేస్తున్నాయ్.

మరొక్కసంగతి. నల్లదాని చెరువు నీకు జ్ఞాపకం వుందనుకుంటాను. వెంకయ్య ఈ పేరు మార్పించటానికి చాలా ప్రయత్నించి జయం పొందాడు. నిన్నే పంచాయితీ వాళ్ళు పేరుమార్చి, 'దేశభక్తాగ్రగణ్య చెరువ్,' అని పెట్టారు.

ii

గున్నేరు

౧౬-౧౦-౧౯౪౧

గోపీ,

నీ వుత్తరం నిన్నే అందుకున్నాను. నా వుత్తరం ఇన్నాళ్లు, ఎక్కడెక్కడ ప్రయాణం చేసిందా అని ఆశ్చర్య పడకు. ఇందులో నీవుత్తరం తప్పేమీ లేదు. అది సక్రమం గానే వచ్చింది. కాని, విజయవాడలో దాన్ని కొన్నాళ్లు పడేసి అట్టేపెట్టారు. విజయవాడనుంచి మనవూరు వారాని కొక్కసారే బట్వాడా అని నీకు తెలిసివుండదు. ఈ రోజుల్లో కూడా-వారాని కొక్కసారి టపా తెప్పించుకొని పల్లెటూళ్లు బతుకుతున్నాయంటే, ఆ బతు కెటువంటిబతుకో ఆలోచించు కుంటే నీకే తెలుస్తుంది. రాజ్యాలే క్షణంలో మారిపోయే ఈ కాలంలో మనవూరు వారాని కొకసారి టపా వస్తుంది. ఇక మేం బతుకుతున్నట్లా, చచ్చిపోయినట్లా?

షాహుకారు బ్రహ్మయ్యకి మొన్న, ఆయన ప్లీడరొక ఉత్తరం రాశాడు. ఇంక వాయిదా మూడురోజులే వుందనీ, వెంటనే బయల్దేరి రావలసిందనీ దాని సారాంశం. ఆవుత్తరం, కేసుకొట్టేసిన రెండోరోజు బ్రహ్మయ్యకి అందింది. ఇకేం చెప్పాలి? నాకూ ఒకప్పుడు ఇట్లాగే జరిగింది. నా బావమరిది తన చెల్లెలి పెళ్ళికి రమ్మని శుభలేఖ పంపిస్తే, నాగవల్లి అయిపోయిన మూడోనాడు నా కాలేఖ చేరింది. సాధా రణంగా ఉత్తరాలు చేరకుండా వుంటం కూడా వుంది.

ఇదంతా చూచి క్రిష్టయ్య, మనవాళ్ళందరిచేతా దస్కత్తులు చేయించి, రోజూ టపా వచ్చేటట్టు చెయ్యవలసిందని ఒక అర్జీ పెట్టించాడు. ఇది తెలిసి సుబ్బారావు, "మాకు రోజూ టపా రానక్కర్లేదు. వారాని కొకసారి వొస్తేనే సుఖంగా బతుకుతాం," అనిమరొక అర్జీ తగిలించాడు. మరి ఈఅర్జీలో ఏం కారణాలు చూపించాడో గాని, అధికారులకి ఈ అర్జీయే నచ్చింది. మనవూరికి వారానికి ఒకేసారే టపా వస్తూవుంది.

నిన్న నీ వుత్తరం వస్తుందని, టపాబంట్రోతు కోసం ఎదురు చూస్తూచెరువుగట్టుమీద కూర్చుంటే, దారేపోతూ సుబ్బారావు మమ్మల్ని చూశాడు. చూచి ఏం చేశా డనుకున్నావు? వూళ్ళోకి వెళ్ళి, "కృష్ణుని దగ్గరనుంచి వచ్చే లేఖ కోసం గోపికలన్నీ చెరువుగట్టుమీద నిరీక్షిస్తున్నయ్. లేఖ రాగానే, కృష్ణునిస్థానే ఆలేఖని పెట్టుకొని జలక్రీడ లాడతాయ్," అని హేళనచేశాట్ట.

పల్లెటూళ్ళలో ఇంత అసూయ ఎందుకు హెచ్చిపోతూ వుందో నాకు తెలియటం లేదు. ఒక్క సుబ్బారావు సంగతే నే చెప్పటంలేదు. సుబ్బారావు ఉదాహరణ మాత్రమే. మొత్తం అంతా అంతే! మొగుడూ పెళ్ళాలు కలిసివుంటే ఓర్వలేరు. మూడురోజుల కొక్కసారి గడ్డం గీక్కుంటే ఓర్వలేరు. కూరలు నేత్తో తిరగమూత వేసుకుంటే ఓర్వలేరు. గడపల్లో కూర్చుని అమ్మలక్కలూ చెరువు గట్టుమీద కూర్చుని అయ్యలూ ఒక్కసారి గొల్లుమంటారు.

ఈ వాతావరణంలో నీ అంటివాడు ఒక్క నిమిషం బతకలేడు. మొన్నటికి మొన్న కిష్టయ్య, చెర్లోనుంచి నీళ్లు తెచ్చుకో లేక, రోజుకి అర్ధణా ఇచ్చి నీళ్లు పోయించు కుంటూ వుంటే ఊరంతా ఒక్కసారి గుప్‌మంది—"పాప య్యామామ సంపాదించి పోయాడు. వీఁడు తన ఎదాన వేసు కుంటున్నాడు," అని వొక ఆరిందా-మెటికలు విరిచింది. "దీపం" అన్నాడొక యువకుడు. "ఎన్నాళ్లో ఈ మెలుగు? చూడం?" అన్నాడొక బంధువు. "నడమంత్రం సిరి" అని ప్రచారంచేశాడు సుబ్బారావు. ఇరుగు పొరుగు అమ్మలక్క లందరూ కృష్ణయ్య భార్యచుట్టూ జేరి "అయ్యో సోద్దెం! ఇదేం సోద్దెం? ఇంకేం కాపరం నిలబెడతాడమ్మా?" అని చెప్పి వాళ్ళిద్దరిమధ్యా పోట్లాటపెట్టారు.

ఈ అసూయకీ, కజ్జాలకీ కారణం సంస్కారం లేక పోవటం అంటారు మీవంటివాళ్ళంతా. పల్లెటూళ్లో బతికే వాళ్ళకి సంస్కారం రమ్మంటే ఎలా వస్తుంది? అసలు ఈ లోకంలో అవకాశం ఏది? ఆడవాళ్ళు కోడికూసినప్పుడు లేస్తారు. మజ్జిగచెయ్యాలి, పాచి వూడవాలి, కళ్లాపి జల్లాలి, అంట్లు తోమాలి, అన్నం వండాలి, పొలం బువ్వపంపాలి, అన్నం పెట్టాలి. ఇవన్నీ పూర్తయి, అన్నాలయ్యేసరికి రెండు ఝాములు దాటుతుంది. మళ్ళీ నాలుగుగంటలనుంచీ మొదలు. రైతు రైతుగా బతకాలంటే అతని జీవితం ఇల్లాగే వుంటుంది. అందుకనే—"ఈ జీవితంలోనేవుంచి సంస్కారం చెయ్యాలంటే లాభంలేదు, ఈ సిస్టాన్నే పోగొట్టాలి,"

అంటాడు క్రిష్ణయ్యా. ఈమాటల్లోని యాదార్థం నాకిప్పు డిప్పుడూ తెలుస్తూఉంది. ఈకామాటంలోంచి తప్పించుకొని బయటపడ్డవాళ్ళని చూచి క్రిష్ణయ్యా సంతోషిస్తాడంటే, ఎందుకు సంతోషించడు?

నీ వుత్తరంలో, ఏరువాక పండగ ఎలా జరుగుతూ వుందో రాయమన్నావు. ఇంకా ఏరువాక పూర్వంలాగా జరుగుతూవుందనేనా నీవుద్దేశం? ఇప్పుడా నాగలిపూజల్లేవు. పాలేర్లకి కొత్తబట్టల్లేవు. బీదలకి ధాన్యం దానం చెయ్యటం లేదు. అసలు ఆమాటకొస్తే, రైతులిప్పుడు పొలంపనే మానుకుంటున్నారు. పొలాలన్నీ మగతాలకిచ్చేస్తున్నారు. సొంత వ్యవసాయం గిట్టుబాటవకపోగా, చేతిచమురువొదుల్తూవుంది. ఇక ఏరువాక చేయించేదెవ్వరు?—చేసేదెవ్వరు? ఎడ్లను భరించ లేక, కూలికి నాగళ్ళను పిలిపించటంకూడా మొదలుపెట్టారు రైతులు.

వెంకటేశ్వర్రావు నీకు తెలుసుగా. అతడు చాలా చిన్నరైతవటంవల్ల, ఒక్కడూ ఎద్దుల్ని భరించలేక, పెత్తం డ్రితో కలిసి ఉమ్మడి వ్యవసాయం చేయించుకునేవాడు. వెంకటేశ్వర్రావుకి ఒక ఎద్దుండేది. అతని పెత్తండ్రికొక దున్నపోతుండేది. ఈ రెంటినీ కలిపి వాళ్లు వ్యవసాయం చేసు కునేవారు. కాని నిరుడు ఎలెక్షన్ సందర్భంలో ఇద్దరికీ కల తలు కలిగినయ్. దీనికీ సుబ్బారావే కారణం. లేనిపోయిన కొండాలుచెప్పి వాళ్ల మనస్సులు విరిచాడు. వెంటనే వాళ్లు ఎవ్వరికి వారే సేద్యంచేసుకోటానికి ప్రయత్నించారు. కాని,

వెంటనే వెంకటేశ్వరరావు మరొకయెద్దుని కొనలేకపోయాడు. అతని పెత్తండ్రి మరొక దున్నపోతుని కొనలేకపోయాడు. ఇద్దరూ తమభూముల్ని మగతా కిచ్చుకున్నారు. క్రిష్టయ్య నీ వుత్తరం చదివి "ఇంకా నాగలి పూజలూ పుట్టల పూజలూ చేస్తూ కూర్చున్నామనుకున్నావా? ఆ నాగరికతను దాటాం అని రాయి," అని చెప్పాడు. గమ్మత్తేమిటంటే, ఈ మార్పులన్నిటికీ అతడు సంతోషిస్తాడు!

ఈ విధంగా వుంది. వున్న భూమి పల్లెటూళ్ళలో వున్న జనాభాకి చాలక బాధపడుతున్నారు. ఇక్కడ ఇల్లా వుంటే టౌన్ పెద్దలు "పదరా పోదాము పల్లెటూరికి," అని ప్రచారంచేస్తున్నారు. ఎంత ఘోరం! భూదేవి ఉన్నవారు వేయ్యలేక నడుములు విరిగి చస్తుంటే పట్టణవాసుల్నికూడా పల్లెటూళ్ళకి పొమ్మని ప్రచారం చేస్తున్నారు. ఉన్నవాళ్లే గడవక పట్టణాలు చేరుకుంటున్నారు. ఏదో వ్యాపారం చేసుకుంటున్నారు. ఒకరు కాఫీహోటలు పెట్టారు, ఒకరు కోడిగుడ్లవ్యాపారం పెట్టారు. ఒకరు వెన్నె నెయ్యి టౌన్ కి పంపుతున్నారు. వీళ్లు ప్రచారంచేస్తున్నట్లు పట్టణవాసులు పల్లెటూళ్లొస్తే, పల్లెటూళ్ళలో వున్నవాళ్ళు పట్టణాలు చేరుకోవలసివస్తుంది.

ఏదో మాట్లాడుతారు— ఏదో ప్రచారంచేస్తారు.

మొన్నటి ఉత్తరంలో దీపావళి సంగతి రాయటం మరచిపోయాను. మన చిన్నతనంలో వూరంతా అముదపు

దీపాల్తో పచ్చతోరణంగా వుండేది. మతాబులు, పువ్వొత్తులు, పొట్లాలు, గోగుమంటలు కన్నులపండగ్గా వుండేది - కుర్రవాళ్ళకి ఎంతో ఉత్సాహంగా వుండేది! కిష్టయ్య ఇవన్నీ మానిపించి ఆ డబ్బు గ్రంథాలయానికి పోగుచేసి, వెంకయ్య దగ్గర వుంచాడు. ఇప్పుడు వెంకయ్య ఆ డబ్బివటం లేదు. వెంకయ్య నడిగితే "సుబ్బారావు వొద్దంటున్నాడు" అంటాడు! సుబ్బారావు నడిగితే, "మరుగుదొడ్డి కట్టిస్తే బాగుంటుందేమో," అన్నాడు. "పోనీ అలాగే చేద్దాం" అంటే, 'వొద్దు గ్రంథాలయానికే ఖర్చుపెడదాం' అన్నాడు. ఈ విధంగా, కాలికివేస్తే వేలికీ, వేలికివేస్తే కాలికీవేసి డబ్బు మాత్రం రాకుండా చేశాడు.

గేదె అడలుతూంవుంది, గుప్పెడుగడ్డి దానిముందు వెయ్యాలి. దూడపోయినప్పటినుంచీ పాలివ్వకుండా గోల చేస్తూవుంది. సెలవా?

అన్నట్టు ఈ మధ్య నాకూ పెదనాన్నకీ ఘర్షణజరిగింది. పెదనాన్న నీ పొలంగట్టు ఒక అరగజం లోపలికి నరికాడు. నే నడిగితే "మధ్య నీ కెందుకు? మావాడిసొమ్ము నే తినగూడదూ?" అని పోట్లాడాడు. ఏం చెయ్యమంటావో చెప్పు.

మనవాళ్లంతా యుద్ధం సంగతులు తెలుసుకోవాలని తహతహలాడుతున్నారు. క్రిష్టయ్య రోజూ సైకిల్మీద టౌన్కివెళ్ళి, పత్రిక కొనుక్కొచ్చి అందరినీ పోగుజేసి, చదివి వినిపిస్తున్నాడు. పత్రిక రాగానే—

"రష్యా ఎట్లా వుంది ?"

"మాస్కో ఎట్లా వుంది ?"

"ఇంగ్లండు ఎన్ని విమానాలు పంపింది ?"

"మంచు కురవటం మొదలు పెట్టిందా ?"

"మాస్కో పోతే ఏ మవుతుంది ?"

అని ఎవ్వరికి తోచిన ప్రశ్నలు వారు వేస్తుంటారు. మొత్తానికి అందరికీ—ఒక్క సుబ్బారావుకి తప్ప—రష్యా గెలవాలనేవుంది. సుబ్బారావుకిమాత్రం ఎవ్వరూ గెలవాలని లేదు.

అదిగో మళ్లీ గేదె అరుపు...

ఇట్లు

కోటేశ్వరరావు

సున్నేరు

౧౫-౧౧-౧౯౮౦

గోపీ,

వానలు జోరుగా కురుస్తున్నయ్. వానలంటే చిన్నప్పుడు ఎంత సంతోషంగా వుండేది! నువ్వు కత్తిపడవ చేసేవాడివి; నేను బోటుపడవ చేసేవాణ్ణి. నాకేమో కత్తిపడవ చేతయ్యేదికాదు—నీకేమో బోటుపడవ చేతయ్యేదికాదు. అందుకని, నాపడవ గొప్పదంటే నాపడవ గొప్పదని, పందాలు వేసుకొని, నీళ్ళల్లో వొదిలి, చప్పట్లు కొట్టుకుంటూ గంతులు వేసుకునేవాళ్ళం. జ్ఞాపకం వుందా?

మొన్న నేనొక పుస్తకం చదివాను. అందులో కవి, "జోరున వానకురుస్తుంటే, ఇంట్లో కూర్చొని, కిటికీలోనుంచి చూస్తూవుంటే ఎంత బాగుంటుంది!" అని వ్రాశాడు. చెప్పొద్దూ—నాకు చాల కష్టం వేసింది. చిన్నప్పుడుకూడా, మనం వానల్లో తడుస్తూ ఆడుకొని సంతోషించాం గాని, లోకమంతా నీళ్ళల్లో మునిగి తేలుతూవుంటే, ఇంట్లో కూర్చొని, వెచ్చగా శాలువా కప్పుకొని సంతోషించి ఎరగం. రోజులుమారిపోతున్నయ్. ఇప్పటి కవులు ఎదటి వాళ్ళ కష్టాల్తో పోల్చుకొని గాని, సుఖపడలేకుండా వున్నారు.

ఇప్పుడు వానలు కురవటం మాకర్మే! బయటకు వెళ్ళకుండా మాకు ఒక్కక్షణం జరగదు. బయటికి వెళ్ళటానికి,

మోకాలు లోతు బురద. మన రోడ్డుమీద, బోర్డువారు ఇంత కంకరకూడా చల్లించలేదు. బోర్డు ఎలెక్షన్లలో, మన పార్టీ సాబ్బయ్యకి వోటు చెయ్యలేదని, మన రోడ్డు లిస్టులో వున్నప్పటికీ, ప్రెసిడెంటు పడనివ్వటం లేదు. పాపం, దీనివల్ల సాబ్బయ్యకి వోటు చేసిన అవతల పార్టీకూడా, మనలాగే బురదలో తిరగలేక బాధపడుతూవుంది.

మరుగుదొడ్లు లేకపోవటంవల్ల, వానల్లో పల్లెటూళ్ళు పడేయాతన చెప్పకోటానికి సిగ్గుచేటుకూడాను. ఆ కష్టాలన్నీ చెప్పకుంటే నీలాటివాళ్ళు 'అసభ్యం' అని చీదరించుకొంటా రేమోనని భయం. ఊరికి ఉత్తరంగా మరుగు దొడ్డికి ఉప యోగించుకునే తోపుండేది చూడు, దాన్నీమధ్య షావు కారు బ్రహ్మయ్య దరఖాస్తుపెట్టి, అధికార్లను కూడగట్టు కొని, తన వాములు పెట్టుకోడానికి మంజూరుచేయించు కున్నాడు. "అంతా వాడి ఎదానే వేసుకోవాను! పోయే టప్పుడు కట్టుకుపోమ్మను," అని తిట్టిపోస్తున్నారు ప్రజలు. క్రిష్ణయ్య సమయం కనిపెట్టి, బోరింగు దొడ్లు కట్టించటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

నాలుగురోజుల్నించీ వానలు మరీ ఎక్కువగా వున్నాయి. ఆకాశం తూట్లుపడ్డట్టుగా కురుస్తూ వుంది. ఈ విధంగా ఇంకా నాలుగు రోజులుంటే, ఈ సంవత్సరం రైతులంతా మడత కుడుములు తినాల్సిందే. వరి ఇప్పుడే ఈనుతూవుంది. గింజలు పాలుపోసుకోటానికి నోరు తెరుచుకొని వున్నాయి. సుంకు పట్టింది. ఈ గాలివానకు సుంకు రాలి

పోతే మాకర్మంకాలినట్లే. సుంకు రాలిపోతే గింజ పాలు పోసుకోదు. తప్పగింజ అవుతుంది. సంవత్సరం పొడుగునా కష్టపడి, ఈ తప్పగింజల్నీ, పూనుగాయల్నీ, ఇళ్లల్లో పోసుకొని ఏం తినాలి? ఈ వానే స్వాతికార్తె మధ్యలో కురిస్తే కంకె సరిగ్గా ఈనేది. అప్పుడేమో వానల్లేవు. విశాఖకార్తెలో ఈ వానలొచ్చి ఈనిన కంకెలకు ఎసరు పెడుతున్నై. ఎక్కువ వానలు కురవటంవల్ల మెట్టపైర్లు వెయ్యటానిక్కూడా వీల్లేకుండా వుంది.

మాస్థితి ఇట్లావుంది. దేముడుకూడా పట్టణవాసిలా గున్నాడు. అందరితోపాటు అతనికీ పల్లెటూళ్లంటే ఎగతాళేనా?

వీటన్నిటికంటే బుడమేరు భయం మరీ ఎక్కువగా వుంది. మన వూరిపక్కగా పారే బుడమేరు నీకు జ్ఞాపకం వుందా? మన చిన్నతనంలో వరదలబాధ పడలేక, మన వాళ్ళు అర క్రింతని చందాలు వేసుకొని, ఏటికీ వూరికీ మధ్యగా ఒక పెద్ద కట్ట పోయించారు. కాని ఇంతడబ్బు ఖర్చుపెట్టినా వరదల భయం మాత్రం పోలేదు. నాలుగు సంవత్సరాల క్రిందట బుడమేరు పొంగి కట్టను కోసుకొని చేలమీదపడి పంటంతా నాశనంచేసింది. ఇప్పుడు మళ్లీ ఆ పరిస్థితే వచ్చింది. ఈ వానలకు, ఏరుపొంగి కట్ట అంచుల్ని తంతూ వుంది. ఎప్పుడు కట్ట తెగుతుందో నని భయంతో, రైతులు జోరున కురిసే ఈ వానలో, తిండీ తిప్పలూలేకుండా, రాత్రింబగళ్లు కాపలాకాస్తున్నారు.

నాకు తెలియక అడుగుతాను; బుడమేరు ఇంత నష్ట పరుస్తూ వుందిగదా! రైతుల గుండెలమీద కుంపటిలాగా వుంటూ వుందిగదా! దీని వరదలనుంచి రైతుల్ని రక్షించే ఉపాయం ఏమీలేదూ? వరదలు పంటభూములమీదకు పారకుండా చేసే వీలేమీ లేదూ? చిన్నప్పుడు ఈ బుడ మేరుని గురించి మా అమ్మమ్మ ఒక కథ చెబుతూవుండేది:—

అసలు బుడమేరుకి ఏడుగురు అప్పాచెల్లెళ్ళట. తండ్రి రెండోపెళ్ళి చేసుకొని సవతితల్లి మాటలు విని, ఈ కూతు ళ్ళని ఇంట్లోనుంచి వెళ్ళగొట్టాట్ట. ఈ ఏడుగురు అప్పా చెల్లెళ్ళూ అడవుల్లో తిరిగి తిరిగి అలసి ఒక చెట్టుకింద నిద్ర పోయారట. నిద్రపోబోయేముందు ఏమైనాసరే, మనం ఒకళ్ళ నొకళ్లు విడిచిపెట్టగూడదు' అనుకున్నారట కాని బుడమేరు ఒక రాత్రివేళ లేచి, అప్పాచెల్లెళ్లకు చెప్పకుండా వెళ్ళి పోయిందట. తెల్లవారి లేచి చూస్తే బుడమేరు లేదు. మిగి లిన అప్పాచెల్లెళ్లకు కోపంవచ్చింది. ఈ విధంగా శపించారు— "నీ నడక పామునడక అవుగాక! నీవల్ల రైతులకు ఏవిధ మైన ఉపయోగం వుండకపోవుగాక!!"

అధికార్లకూడా ఈ శాపం తెలుసో ఏమో! శాప విమోచనం చెయ్యటం ఇష్టం లేదో ఏమో! మేము అర్జీలు పెట్టుకుంటూనే వున్నాం; వరదలువస్తూనే వున్నాయి. పంట కొంపకి జేరేవరకూ దడదడే. దినదిన గండం నూరేళ్లా యుస్సులాగుంది మా బ్రతుకు. ఒకొక్కప్పుడు, ఈ బ్రతుకు బ్రతకటం ఎందుకా? అనిపిస్తుంది.

నీ వుత్తరంలో రైతులకు వ్యవసాయం ఎలా గిట్టడం లేదో, రైతులకు గిట్టని వ్యవసాయం మగతాదార్లకు ఎలా గిడుతూవుందో వ్రాయమని రాశావు. చెబుతాను.

ఉదాహరణకు పది ఎకరాల రైతుని తీసుకుందాం. అతని ఖర్చూ, రాబడీ, తేల్చుకుంటే సత్యం తెలుస్తుంది.

— ఖర్చు —

పది ఎకరాలకు

౧.	ఆకుమడికి	౧౦-౦-౦
౨.	ఎరువు తోలటానికి	౧౫-౦-౦
౩.	దమ్ము చెయ్యటానికి	౨౫-౦-౦
౪.	నాటుకి	౨౦-౦-౦
౫.	కలుపుకి	౧౦-౦-౦
౬.	కోతకి	౨౦-౦-౦
౭.	కుప్ప వెయ్యటానికి	౧౫-౦-౦
౮.	నూర్పుడికి	౨౦-౦-౦
౯.	గడ్డి తోలటానికి	౧౦-౦-౦
౧౦.	ఎండాకాలం చేలు బాగుచేయటానికి	౨౫-౦-౦
౧౧.	వడ్రంగికి	౮-౦-౦
౧౨.	మాదిగవాడికి	౮-౦-౦
౧౩.	సాలీనా పాలేళ్లకు	౧౫౦-౦-౦
౧౪.	శిస్తుకి సెస్సులతో సహా	౧౦౯-౬-౦
	మొత్తం	౪౪౫-౬-౦

— రాబడి —

పది ఎకరాలకు

ఎకరానికి పది బస్తాలు; బస్తా అయిదు రూపాయిాల చొప్పున పదిఎకరాలకూ అయిదువందల రూపాయిాలు. అంటే మొత్తం పది ఎకరాల వ్యవసాయానికీగాను రైతుకు మిగిలేది ఏభైనాలుగు రూపాయిల పది అణాలు.

చూచావా? ఈ స్వల్ప ఆదాయంతో రైతు తన భార్యా బిడ్డల్ని పోషించుకోవాలి. అందుకనే పల్లెటూళ్ళల్లో సంసారకారం ఆవకాయపచ్చడీ ప్రసిద్ధి కెక్కినయ్. ఎక్కువచేసి చెప్పటంకాదు.

ఈమధ్య పుల్లయ్య నాతో తన సంగతి ఈవిధంగా చెప్పాడు—"నేను మా అత్తారింటికి ఇల్లరికం వెళ్ళి పది సంవత్సరాలైంది. అప్పటినుంచీ దమ్మిడీ నా సొంత ఆస్తిలోది ముట్టుకోలేదు. మా గరు ఎకరాలు మాఅన్నయ్యే చేయిస్తూ వుంటాడు. మొన్న పంచుకుందామని లెక్కచూచేటప్పటికి రు. ౧౨౦౦ అప్పు తేలింది. మా అన్నయ్య దుబారా చేసింది ఏమీ లేదు. లంకెపుగాకు మాత్రం కాల్చేవాడు."

ఇలా వున్నయ్ రైతు పరిస్థితులు.

దీనికి తగ్గట్టుగా, వున్న పది ఎకరాలూ తలోకచోట వుండా; ఆ రైతు బాధ భగవంతునికే తెలియాలి! సాధారణంగా రైతుకి పొలం, ఆ దిక్కున ఒక ఎకరం, ఈ దిక్కున ఒక యకరమే వుంటుంది. దీనివల్ల అన్ని ఖర్చులూ పెరిగి

పోతయ్ కూలీలు ఎక్కువమంది కావలసివస్తారు. వేరువేరు కుప్పలు వెయ్యాల్సి వస్తుంది. వేరువేరు కల్లాలు చెయ్యాల్సి వస్తుంది. దుబారా ఎక్కువ అవుతుంది. రైతులకు వున్న పొలం ఒక్కచోటే వుండే సదుపాయం చెయ్యకపోవటం, చాలా ఘోరం.

పరిస్థితు లిలావుంటే, 'వ్యవసాయం, మగతాదార్లకు ఎలా గిడుతుంది?' అనే అనుమానం నీకు కలగవచ్చు. అదీ చెబుతాను——

సాధారణంగా పెద్దరైతు కమతాల్లో తిరిగేవాళ్ళు, ఒక యెకరం రెండెకరాలు మగతాకు తీసుకుంటూవుంటారు. సందుసందున ఆ రైతుని బ్రతిమాలి, ఎద్దుల్నీ సామాన్నీ వాడుకుంటూ వుంటారు.

'ఒక పూట నాగలి కావాలి దొరా? ఈ పూట బండి కావాలి దొరా? రెండు కట్టల నారివ్వు దొరా?' అని అడుగుతారు. ఈ విధంగా ప్రత్యేకం ఖర్చులేకుండా చేసుకొని తంటాలు పడతారు. చిన్నరైతు తీసుకుంటే తనకున్న పొలంతో కలిపిచేసుకొని గడ్డికి మాత్రమే ఆశపడతాడు.

రైతుల సంగతే ఇలావుంటే ఇక కూలీల స్థితి ఎలా వుందో వూహించుకో. కూలీవున్న రోజుల్లో రోజుకి మగవాడికి ౦-౪-౦, ఆడదానికి ౦-3-౦ వుంటుంది. ఎప్పుడూ ఆడదానికి మగవాడికంటే ౦-౧-౦ తక్కువుంటుంది. ఈ కాస్త కూలిలోకూడా ఒక కిటుకుంది. ధాన్యంధర ఎక్కువగా వున్న రోజుల్లో, రైతు డబ్బురూపంలో కూలిస్తానంటాడు;

ధర తక్కువగావున్న రోజుల్లో ధాన్యంరూపంలో కూలిస్తా నంటాడు. ఈ కూలయినా డిసెంబరునుంచి జులై వరకే దొరు కుతుంది. తర్వాత కొత్తాపాతా సందులో కూలి దొరకటమే కష్టం. ఆ రోజుల్లోనే వర్షాలెక్కువ. రోగాలెక్కువ.

రోగాలంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. బోర్డువారు మన వూళ్ళో ఒక ఆస్పత్రి పెట్టారు. కాని మందులు కంట్రాక్టు మీద తెప్పించారనీ కొన్ని సీసాలలో మందులకు బదులు రంగునీళ్లున్నాయనీ గోలగా వుంది. మనవూళ్లో డాక్టరుకి ఆస్పత్రి ప్రాక్టీసుకంటే ప్రయివేటు ప్రాక్టీసే ఎక్కువగా వుంది.

కూలీల సంగతి వ్రాస్తూవుంటే ఎర్ర సుబ్బడి కూతురు జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఎర్ర సుబ్బడు మీ పెద్దపాలేరు—జ్ఞాపకం వుందా? ఈమధ్య నేను పొలం వెళ్తుంటే వాడి కూతురు చింతచిగురు కోసుకుంటూ ఈవిధంగా పాడుతూవుంది:—

"మారాజ యినవయ్య మాగాణి నాటేటి
మానవులకుండేటి చింతా —
అక్కామ సుబ్బామ, ఆయనకు పోవద్దు
తక్కువగ కొలబుట్ట తలగొట్టి కొలిచాడు
మారాజ యినవయ్య మాగాణి నాటేటి
మానవులకుండేటి చింతా—
మంచూరి సంసారి మనకొరకు వచ్చాడు
నిండుగా కొలబుట్ట నిలబెట్టి కొలిచాడు
మారాజ యినవయ్య మాగాణి నాటేటి

ఉభయకుశలోపరి

మానవులకుండేటి చింతా—
అక్కామ సుబ్బామ ఆయనకు పోవొద్దు
తక్కువగ కొలబుట్ట తలగొట్టి కొలిచాడు—"

ఇంతవరకు పాడి నన్ను చూసి సిగ్గుపడి ఆపేసింది. కాని ఈ నాలుగు చరణాలే చాలు వాళ్ల ఆరాటం గ్రహించటానికి.

ఇప్పటికే చాలా రాశాను. మా కష్టాల్తో నిన్ను కూడా బాధ పెట్టాను. ఇవ్వాళకి ఇంతటితో ముగిస్తాను. ఇవ్వాళ రాత్రి బుడమేరు కాపలా మన వీధి వంతు పడింది.

ఇట్లు
కోటేశ్వరరావు

iv

గున్నేరు
౩౦-౧౧-౧౯౪౧.

గోపీ,

నిన్న వొక విషయం జరిగింది. అప్పటినుంచీ మన స్నేమీ సరిగ్గాలేదు. ఏం చెయ్యాలో తోచదు. ఏమీ చెయ్యకుండా పరిస్థితులకు తలవొగ్గి వూరుకో బుద్ధిపుట్టదు. అందుకని నీతో చెప్పుకుంటేనన్నా భారం తగ్గుతుందేమో అనే వుద్దేశంతో రాస్తున్నాను.

మా పినతల్లిని నివ్వెరుగుదువుగా. మనకు పెట్టవలసి వస్తుందని నానా అబద్ధాలూ ఆడి తన కొడుకుని తీసుకొని వెళ్ళి చాటుగా సున్నివుండలు పెట్టుకుంటూవుండేది. వాడెప్పుడైనా మనకు పెడితే వాణ్ణి చావబాదేది. ఆబిడ నిన్న పొద్దున్న మా ఇంటికొచ్చి, "ఒరే అబ్బాయి, అమ్మాయి మొగుడొచ్చాడ్రా, ఎంత చూచినా ఆ కూరగాయల అబ్బి యింకారాలేదు. ఇంట్లో మీ బాబాయిలేడు. నాలుగు బెండకాయలు పెట్టించరా?" అని అడిగింది.

నేనేదో పనిలో వుండి "దాన్నడగవే!" అన్నాను. ఆబిడ లోపలకువెళ్ళి ఏమడిగిందో ఏమో మా ఆబిడ మాత్రం ఇలా అనటం వినిపించింది – "అయ్యో అత్తా, నిన్న అడిగితే ఇచ్చేదాన్ని. నాలుగు కాయలుంటే మీ అబ్బాయికి వండిపెట్టాను" అని.

"లెక్క రెండు కాయలియ్యవే!" అని అడిగింది.

"లేవత్తా! వుంటే నీదగ్గర దాపరికమా?" అంది మా అబిడ.

మా పిన్ని చిన్నమొహం చేసుకొని వెళ్ళిపోయింది. నా మనస్సు చివుక్కుమంది. కూరలు కొనలేక వాముల దొడ్లో బెండమొక్కలూ పొట్లపాదులూ పెట్టించాను. మా పాలేరు అంతకుముందే కోసుకొచ్చి బెండకాయలు ఇచ్చి పోవటం చూచాను. ఏమనుకోవాలి?

వెంటనే ఇంట్లోకివెళ్ళి ఇరుగూ పొరుగూ అనేది లేకుండా చేసుకుంటున్నావు అని కేకలు వేశాను. మా ఆబిడకు కోపంవచ్చింది. ఏమన్నదో చూశావా? "ఆడవాళ్ల సంగతులు మీకేం తెలుస్తయి? మొన్నటికి మొన్న రెండు కరివేప మండలు పెట్టమని అడిగితే ఈ మీ పిన్ని ఏమందో తెలుసా?- 'అప్పుడే రెబ్బలు విరిస్తే చిన్నమొక్క బతికే దెట్లాగమ్మా! అందులో వూళ్లోవాళ్ళంతా దానికే ఎగబడ తారు—లేదంటే కోపాలు' అని మాతులూ ముక్కులూ విరిచింది. బెండకాయలు రమ్మంటే వూరికే వస్తాయా ఏమిటి? నేనేం పోగోసుక్కూచున్నానా?" అంది.

నిజంగా, గోపీ, మన తాతల టైముకీ ఇప్పటికీ ఎంత తేడావుంది? అప్పుడు పల్లెటూళ్లో ఒకళ్ళకొకళ్లు ఎంత సహాయపడుతుండేవాళ్లు. ఇతర వృత్తుల్లో వున్నవాళ్లకి రైతు లెంత సహాయం చేస్తుండేవారు! ఇప్పుడో! ఇప్పుడు సహాయం మాట అటుంచి ఒక్క మజ్జిగ చుక్కకూడా దొరకటం

లేదు. చివ్వరికి కూలి వాళ్లకూడా, గేదెకింత తవుడి స్తేనే పోస్తున్నారుగాని వూరికే పొయ్యడంలేదు.

ఇక్కడ ప్రయివేటు చెప్పుకుంటూన్న మాష్టరికి మొన్న జబ్బు చేసింది. వైద్యుడు దానిమ్మకాయలు తిన మని సలహా చెప్పాడు. పాపం, వూళ్లో ఎక్కడా దానిమ్మ కాయే దొరకలేదు. ఒక్క షావుకారు బ్రహ్మయ్య ఇంట్లోనే చెట్టుందని తెలిసింది. దానిమీద క్రిష్ణయ్య వెళ్లి అడిగితే అతడు ఇవ్వనంటే యివ్వనన్నాడు- 'మా అల్లుడికి పంపుకోవాలి, ఇవ్వటానికి వీల్లేదు,' అని కచ్చితంగా చెప్పాడు. ఏం చెయ్యాలి? ఎంత బతిమాలినా వినలేదు. చేసేది లేక క్రిష్ణయ్య టౌనికి వెళ్లి కొనుక్కురావటానికి తయారయ్యాడు. అప్పుడు బ్రహ్మయ్య, "పోనీలేరా అబ్బాయీ, నువ్వింత చెబుతున్నావు గనుక బజాట్లో ఇచ్చే ధరకి ఇక్కడే తీసుకో," అని చెప్పి అర్థరూపాయికి మూడు కాయలిచ్చాడు.

ఇంత మొండితనం, స్వార్థపర్వతం పల్లెటూరి ప్రజల హృదయాల్లోకి ఎలా ఎక్కాయో నాకు తెలియటంలేదు. ఆ సంఘీభావం ఏమయిందో, ఆ పరస్పర ప్రేమ ఏమయిందో, ఆ కట్టుబాట్లు ఏమయ్యాయో !

మొన్న క్రిష్ణయ్య చెరువుగట్టుమీద కూర్చుని వుంటే, ఈ సంగతే అడిగాను. అతడేదో చెప్పటం మొదలు పెట్టే టప్పటికి, వెంకయ్య కూడా వచ్చి కూర్చున్నాడు. అప్పుడు మేం మాట్లాడుకున్న విషయం రాస్తాను. నీ అభిప్రాయం కూడా తెలుసుకుందామని ఈ సంగతి రాస్తున్నాను.

"ఈ మార్పులన్నీ ఆర్థిక పరిస్థితుల్ని బట్టే వొస్తున్నాయి. సహజంగా రావలసిన మార్పులే," అన్నాడు క్రిష్ణయ్య.

"అంటే? అని ప్రశ్నించాడు వెంకయ్య.

"సంఘంలో, డబ్బులేక పోవటంవల్ల వచ్చే బాధలు ఎక్కువైనై. దానివల్ల ప్రజలు ఎవ్వరికివారు డబ్బువిలువను గ్రహించి జాగ్రత్తపడుతున్నారు. ఒక నాగరికతను దాటి మరో నాగరికతలో పడే సంధియుగంలో, ఈ బాధలూ తాపత్రయాలూ తప్పవు. వీటినిచూచి బెదిరి పూర్వయుగాన్ని ఈసంధి యుగంతో పోల్చుకొని విమర్శించటం చాలా అవివేకం—"అన్నాడు క్రిష్ణయ్య.

"నిజమే అంతవరకు నేనూ వొప్పుకుంటాను. కాని నువ్వుచెప్పినట్లు ఆర్థిక పరిస్థితే దీనికి కారణమైతే చేతి పరిశ్రమలను వృద్ధిచేసుకొని చక్కబెట్టుకో కూడదూ?" అని అడిగాడు వెంకయ్య.

చేతి పరిశ్రమలు అనగానే క్రిష్ణయ్య నవ్వాడు. "చక్కబెట్టుకున్నాంగా... రాటాలు పెట్టాం, మగ్గాలు పెట్టాం, ఇప్పుడవన్నీ ఏమయినయ్?" అన్నాడు.

"మనలాంటి వాళ్లుండబట్టి ప్రోత్సాహంలేక మూలపడినయ్," అన్నాడు వెంకయ్య.

వెంటనే క్రిష్ణయ్య అందుకున్నాడు— "ప్రోత్సాహం రమ్మంటే ఎలా వస్తుంది? దానివల్ల ప్రజలకు ప్రయోజనం

వుండి, ఆచరణలో పెట్టటానికి వీలయ్యిందైతే ప్రోత్సాహం దానంతటదే వొస్తుంది. కానప్పుడు, ఉద్రేకంలో కొంత ఫలితం కలిగినా చిరకాలం బతకవు.

నెలపొడుగునా రోజుకి నాలుగు గంటలు రాటం వొడికితే ఎంత లాభంవస్తుందో తెలుసా? షుమారు రూపాయి వొస్తుంది. ఇది కృషికి తగ్గ ఫలితమేనా? ఈ లాభంకోసం నరాలు తెంచుకోమంటే ప్రజలు వింటారా? ఇది తీరిక సమయాల్లో తెచ్చుకునే సంపాదనే గనక ఎంతొచ్చినా ఫరవాలేదంటారు నీలాంటివాళ్లు. అస్తమానం ఒక పనిలోవుండి తీరిక సమయాల్లో మరోపనిచెయ్యటం సాధ్యమేనా? తీరికనేది లేకుండా పనిచేస్తే ప్రజ ఏమైపోతుందో నువ్వెప్పుడైనా ఆలోచించావా?

పోనీ ఆ గుడ్డ కొనుక్కుందామంటే-అదేరకం, నాణ్యం కలిగిన మిల్లుబట్టలు చౌగ్గా వస్తూన్నాయామెను. ఇక ఈ బట్ట మార్కెట్టులో ఎలా పోటీ చేస్తుంది? మారిపోతున్న రుచులకు అనుగుణంగా ఈ బట్టను తయారు చెయ్యటంకూడా కష్టమే అయిపోయె ఊరికే అంటని దానికోసం వూపిరి బిగబట్టమంటే ఎన్నాళ్లు వింటుంది జనం?"

క్రిష్ణయ్య ఇలా మాట్లాడేటప్పటికి వెంకయ్యకు కోపం వచ్చింది. వెంకయ్య సంగతి నాకు తెలుసు. ముక్కోపి. ఎదటివాని భావాన్ని సహించలేని దుర్బలుడు. అందుకని రసాభాసం అవుతుందేమోనని భయంవేసి సర్దటానికి క్రిష్ణయ్యను ఈవిధంగా ప్రశ్నించాను. "దానివల్ల ప్రయోజనం లేదు,

దీనివల్ల ప్రయోజనం లేదు, అంటూ ప్రతిదాన్నీ విమర్శిస్తూ కూర్చుంటే ఏం లాభం? దేనివల్ల ప్రయోజనమో, పల్లెటూళ్లు బాగుపడాలంటే ఏం చెయ్యాలో చెప్పు."

"చెబుతాను" అని మొదలు పెట్టాడు క్రిష్ణయ్య. "మనం భూమిమీద రైతు వొత్తిడి తగ్గించాలి. వ్యవసాయం మీదే ఆధారపడ్డ జనాన్ని కొంతమందిని పరిశ్రమల్లో ప్రవేశ పెట్టాలి. పరిశ్రమలవల్ల కొంత అపాయం వుందని భయపడి, దానివల్ల వచ్చే లాభాలను వొదులుకొని వెనక్కి వెళ్ళటం మానవజాతికి శ్రేయస్కరం కాదు. పరిశ్రమలను తెచ్చుకో. దానిలో చెడును నిర్మూలించటానికి ప్రయత్నించు. కొంత మందిని పరిశ్రమల్లో జేర్చి పల్లెటూళ్ళకీ పట్టణాలకీ ఎక్కువ సంబధం కలిగించి పల్లెప్రజల్లో ఉన్నతభావాలు మొలకలెత్తేటట్టు చెయ్యి. అంతేగాని పల్లెటూర్ని మిగిలిన భూభాగంతో సంబంధం లేని ఒక ఖండంగా తయారు చేశావంటే పల్లెటూళ్ళు కుమిలిపోతయ్."

సాధారణంగా క్రిష్ణయ్య ఎప్పుడూ ఇట్లాగే మాట్లాడుతూ వుంటాడు. నీవు ఏమనుకుంటావోగాని, ఆలోచించిన కొద్దీ క్రిష్ణయ్య చెప్పేదాంట్లో సత్యం లేకపోలేదు అని పిస్తుంది నాకు.

మరొకచిత్రం. వొట్టప్పుడు పల్లె ప్రజలు డబ్బంటే ఇంత జాగ్రత్తగా వుంటారా–డబ్బుకోసం మొహమాటాలు కూడా లెక్కచెయ్యరా – డబ్బుకోసం రైటింగికూడా సిదపడతారా; ఇల్లూ–పెళ్ళీ అనేటప్పటికి ఎక్కడలేని శివం

ఎక్కుతుంది. ఎంత ఖర్చుపెట్టడానికైనా వెనుదీయరు. ఎక్కువ ఖర్చుపెట్టకపోవటం అవమానం కూడాను.

మన షావుకారు బ్రహ్మయ్య ఏభైవేలు ఖర్చుపెట్టి ఒక మేడ కట్టించాడు. పిల్లికి బిచ్చంపెట్టని అతనికి ఇల్లనేటప్పటికి శివం ఎత్తింది. పోనీ ఇంత ఖర్చుపెట్టి కట్టించాడా; కట్టించి ఏం చేశాడనుకున్నావు? ముందు వసారాల్లో ధాన్యపు బస్తాలదొంతర్లు పెట్టించాడు. ముందు రెండు గదులూ ధాన్యపు కొట్లుగా మార్పించాడు. మధ్యహాల్లో ఉయ్యాలబల్ల వేయించి, దానిమీద పప్పు దొంతర్లూ గోనె సంచులూ పెట్టించాడు. ఎప్పుడూ మేడమీదికి ఎక్కనే ఎక్కడు. అసలు ఉపయోగించటమే లేదు. మరచిపోయాను. అప్పుడప్పుడూ పెసలూ మినుములూ మిరపకాయలూ ఎండ బోయిస్తూ వుంటాడు పై డాబామీద. మరొక చిత్రమేమిటంటే ఇంట్లో ఖాళీలేనట్లు ఎప్పుడూ ఇంటిముందే పొగాకు చుట్టుకుంటూ కూర్చుంటాడు.

దీనికంత ఖర్చెందుకు? ఇతర విషయాల్లో ఇంత పిసినిగొట్టుగా వుండే బ్రహ్మయ్య ఇల్లనేటప్పటికి ఇంతెందుకు ఖర్చుపెట్టాడు? ఏమో! ఎంత ఆలోచించినా ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం దొరకటంలేదు. నువ్వేమన్నా చెబుతావేమో నని ఆశ.

ఇక వుండనా?

ఇట్లు
కోటేశ్వరరావు

V

గున్నేరు
౧౪-౧౨-౧౯౪౧

గో పీ,

నీ ఉత్తరం అందింది. పల్లెటూళ్ళనుగురించి నేను రాసిన సంగతులు, చాలా విడ్డూరంగా వున్నాయి, అని రాశావు. వుండొచ్చు. పల్లెటూరి జీవితాన్ని గురించి పొగట్టం మనకు అలవాటైపోయిందేమో! నేనుమాత్రం ప్రత్యక్షంగాచూస్తూ, అనుభవిస్తూవున్న విషయాలనుగురించే నీకు రాశాను- రాస్తున్నాను. యథార్థాన్ని తెలుసుకొని, లోటు పాట్లను సర్దుకోటానికి ప్రయత్నిస్తే లాభం కలుగుతుందిగాని, మన్ని మనం మోసం చేసుకోవటంవల్ల లాభంలేదు. సంఘం ఒక్క అడుగుక్కూడా ముందుకు జరగదు. "ఎక్కడున్నావే సంఘం?" అంటే "వేసినచోటే వున్నాను," అంటుంది.

మన పల్లెటూరు జీవితాన్ని పొగట్టానికి క్రిష్ణయ్య మరొక కారణం కూడా చెబుతాడు. 'మనది ఆధ్యాత్మిక నాగరికతఅనీ; పాశ్చాత్యులది భౌతికమనీ, దీనికంటే అది చాలా గొప్పదనీ, మన ఉద్దేశం. అందుకని పాశ్చాత్య నాగరికతకు విరుద్ధంగా వుండే ఆచారమర్యాదల్ని పొగుడుకొని సంతోషిస్తున్నాం. పరిశ్రమలను వృద్ధిపొందించుకోలేక పరిశ్రమల్లేని యుగాన్ని పొగుడుతున్నాం,' అంటాడు.

ఏదెలాగయినా పల్లెటూళ్ళస్థితి, ఇప్పుడు ఏమీ బాగాలేదనే విషయం మాత్రం ఎవ్వరూ కాదనలేరు.

ఇంకా మా సంగతి కొంచం నయం. ఇక్కడేపుట్టి, ఇక్కడే పెరిగినవాళ్ళం అవటంవల్ల ఏదో ఒక విధంగా సర్దుకుపోగలుగుతున్నాం. పట్టణాల్లోవుండి, చదువు పూర్తి చేసుకునో, మానివేసో వచ్చి, పల్లెటూళ్ళలో కాలం గడిపే విద్యార్థుల్ని చూస్తే గుండె తరుక్కు పోతుంది.

మొన్నటిదాకా పట్టణాల్లో వుండటంవల్ల, వాళ్ళ అభిప్రాయాలూ, రుచులూ, అలవాట్లూ, ఆలోచనలూ – అన్నీ మారిపోయినై. ఖర్చేమో విపరీతంగా పెరిగిపోయింది. స్నేహాలూ, రాకపోకలూ ఎక్కువైనై, ఉద్యోగాల్లేవు. మళ్ళీ భూమిమీదే ఆధారపడవలసి వస్తూవుంది. టౌన్లో వుంటానికి వీల్లేక, ఇటు పల్లెటూళ్ళో వుండలేక ఉక్కిరిబిక్కిరై పోతున్నారు.

ఉద్యోగం చెయ్యని – వ్యవసాయం చెయ్యలేని – వీళ్ళని చూస్తే, పైగా ఊరివాళ్ళందరికీ లోకువ. సాధారణ రైతుల్లాగా తమ పనులన్నీ తాము చేసుకోరని ఈ నడింపు.

'చదువుకి ఇంత డబ్బు తగలేశాడా, సుబ్బయ్య కొడుకు, ఇప్పుడేం చేస్తున్నాడో చూశావా?' అంటారొకరు.

'గొడ్ల కాస్తున్నాడు,' అంటారు మరొకరు.

"అందుకు ఈళ్లెందుకు పనికివస్తార్రా? గేదెని కట్టెయ్యటం చేతగాదు," అంటారు?

'నిజమే! చదువుకున్నవాడికంటే చాకలివాడేమేలు' అని తీర్మానం చేసుకుంటారు.

ఈ మాటలన్నీ ఆనోటా ఆనోటా పడి అసలువాడికి తెలుస్తూనే వుంటై. కాని ఏం చేస్తాడు? వీళ్ళదైనా తప్పని చెప్పలేం. కుర్రవాళ్ళేదో చదువుకొని ఉద్ధరిస్తారని పెద్దలను కుంటూవుంటే ఏదీ లేక చేతులు ముడుచుకు కూచునేప్పటికి లోకువ కాక ఏమవుతుంది? ఒకళ్ళనొకళ్లు అర్థంచేసుకునే ప్రయత్నమే చెయ్యకు-చెయ్యటానికి ఇప్పుడున్న పరిస్థితుల్లో అంత తేలికైన విషయం కూడా కాదనుకుంటాను.

మొన్న క్రిష్ణయ్యా అతని తండ్రీ పోట్లాడుకున్నారు. సంవత్సరంనుంచీ కూడా వాళ్ళసంగతి అతుకతుగ్గానే వుంది. మొన్న పూర్తిగా తెంచేసుకున్నారు క్రిష్ణయ్యని ఇంత తిని ఇంటిపట్టున వుండమంటాడు తండ్రి. క్రిష్ణయ్య అందుకు ఒప్పుకోడు. ఊళ్ళో పనులన్నీ నెత్తిన వేసుకొని, చేతులు కాల్చుకోకు అంటాడు తండ్రి. క్రిష్ణయ్య వినడు.

'ఉంటే నే చెప్పినట్లు వుండు. లేకపోతే నా యింట్లో నుంచి నడు. నీ చదువుకోసం నా ఇల్లంతా గుల్లచేసు కున్నాను' అని కేకలు వేశాడు. అతని తండ్రి.

అప్పటి నుంచీ క్రిష్ణయ్య, ఇంటికి వెళ్ళటం మానే శాడు. మే మెంత చెప్పినా, మా మాటలుకూడా వింటం లేదు——మీకు తెలియదు, లాభంలేదు, అంటాడు.

ఎక్కడ చూచినా ఇట్లాంటి మనస్పర్థలే కనుపిస్తు న్నాయి. ఆచారవ్యవహారాల్లో దృక్పథంలో, నమ్మకాల్లో అన్నిట్లో వ్యత్యాసాలే. క్రిష్ణయ్య, 'ఆర్థిక విధానం

మారాలి. శాస్త్రరీత్యాలోనే తనకు సరిపోయే సంపాదన చేసు కునే అవకాశం మానవుడికి కలగాలి. అప్పటివరకూ ఈ గలాటా తప్పదు,'' అంటాడు.

వెంకయ్య ఈ మాటలు విని, 'మాట మాట్లాడితే ప్రతిదీ ఆర్థికస్థితికి ముడిపెడతావ్? మన షావుకారు బ్రహ్మ య్య ఆర్థికంగా చాలా బాగుపడ్డ మనిషేగదా. అతని బుద్ధులుమారవే !'' అన్నాడు.

'అందుకనే విధానం మారాలంటున్నాను. ఎక్కడో ఒక వ్యక్తి నాలుగుడబ్బులు పోగుజేసినా అప్పటి విధానా నికి లోబడి వుంటేవాడే గనక ఆ ఆచారాలనూ నాగరికతనూ దాటిపోడు.

కనక షాహుకారు బ్రహ్మయ్య డబ్బు సంపాదించినా ఇప్పటి సంఘమర్యాదలను అతిక్రమించడు. అతిక్రమించక ఆ విధానాన్ని బాగా జీర్ణించికొని, దానికి దాసానదాసుడై ఇతర్లకంటే ఆ విధానంలోని చెడును బాగా ఉపయోగిం చుకో గలుగుతున్నాడు. కాబట్టే, మిగిలిన వారికంటే ఎక్కువ డబ్బు సంపాదించ గలిగాడు,' అని జవాబు చెప్పాడు క్రిష్ణయ్య.

మాపరిస్థితులు చెప్పి చెప్పి నీకు విసుగు పుట్టించి వుంటాను. మా బాధల్ని అర్థంచేసుకొని, సలహా ఇవ్వగల వాళ్ళకి చెప్పుకోటం మంచిదనే ఉద్దేశంతో ఇంతవిపులంగా రాస్తున్నాను. మా పరిస్థితి ఇలావుంటే చూచి బాగుచెయ్యా

లని ప్రయత్నించేవాళ్లు లేకపోలేదు. కాని వాళ్లు 'ఈ పద్ధతి మంచి'దంటే 'ఈ పద్ధతి మంచిది.' అని తగాదాలాడుకోని ఏ పద్ధతీ ఆచరణలో పెట్టకుండా వూరుకుంటున్నారు.

యుద్ధాన్ని గురించి ఏమనుకుంటున్నారో రాయమని అడిగావుగదా, చెబుతాను—

మొదట్లో యుద్ధం సంగతి ప్రజలు అట్టేపట్టించుకో లేదు. తరువాత ధరలు పెరుగుతాయని సంతోషించారు. కాని క్రమేపీ యుద్ధం ప్రపంచాన్నంతా ఆవరించేటప్పటికి చలనం బయల్దేరింది. రష్యావిజయాలను, చాలా ఆతురతగా వింటున్నారు. ఇక కొద్దిరోజుల్లోనే హిట్లర్ పతనం తప్పదు అనుకుంటున్నారు.

అమెరికా, ఇంగ్లండులమీద జపాన్ యుద్ధం ప్రక టించి నప్పటినుంచీ మరీ ఆవేశం పెరిగిపోతూవుంది. విచిత్రం ఏమిటంటే, ప్రజలకు మిగిలిన శత్రుదేశాలమీద కంటే జపాన్‌మీదే ఎక్కువ కోపంగావుంది. యుద్ధం ప్రకటించక ముందు, 'తూర్పుదేశం' అనే అభిమానం ప్రజలకు ఏమన్నా వుంటుందేమోనని క్రిష్టయ్య అనుమానించాడు. అలాంటి దేమీ కలక్కపోవటం చాలా సంతోషం. ప్రజలు యుద్ధం సంగతి తెలుసుకోటానికి చాలా కుతూహలం చూపుతున్నా రు. మొట్టమొదట జపానుచేసిన హడావుడికి కొంత ఆశ్చర్య పడ్డారుగాని, దరిమిలాని, అమెరికా, ఇంగ్లడుల ప్రతిఘటన చూచి సంతోషిస్తున్నారు.

కొందరు, "జపాన్‌లో ఇళ్ళెక్కువ కొయ్యతోనూ, కాగితాలతోనూ, చెయ్యబడ్డవని అంటున్నారుగదా, శత్రువులు వేసే బాంబుల్ని ఏం తట్టుకుంటాయి?" అని ప్రశ్నిస్తున్నారు.

ఈవిధంగా, రాత్రి భోజనాల వేళయ్యేవరకూ కాలం జరిగి పోతూవుంది. ఈ ఉత్సాహాన్నంతా సక్రమ మార్గాల్లో పెట్టిస్తే, ఈ ప్రజాశక్తి ఏ శత్రువునైనా ఓడించగలదు అనిపిస్తోంది నాకు.

పెళ్ళిళ్ళకు ఇంకా ఇదివరకులాగా డబ్బు ఖర్చుపెడుతూనే వున్నారా? అని అడిగావు. ఆఁ. ఖర్చేమీ తగ్గలేదు. ఆ మేళతాళాలూ, కోలాహలం, భోజనపు పంక్తులూ— అన్నీ జరుగుతూనే వున్నాయి. ఖర్చు తగ్గించుకోమని ఎవరన్నా సలహాచెబితే ఆడవాళ్లు, అచ్చటా, ముచ్చటా తీరదు అని గోల చేస్తారు.

ఈ మధ్య మన బంధువుల్లో ఒక వివాహం జరిగింది. దానికి వూరబంతి పెట్టి పిలిచారు. ఒక్క వూరేకాదు. చుట్టుపక్కలవున్న రెండుమూడు గ్రామాళ్ళవాళ్ళనీ, పట్టణాన్నుంచి పెద్దమనుషుల్నీ పిలిచారు. పెండ్లికొడుకు తరఫువారు కూడా చాలా ఎక్కువమంది వచ్చారు. వీరందరికీ భోజనాల ఏర్పాటు చేసేటప్పటికి తలప్రాణం తోకొచ్చింది. ఇల్లు చాలక కొన్ని పంక్తులు దంపుళ్ళవసారాలో వేయించారు. మా మేనమామని ఎరుగుదువుగదా! అతడు భోజనప్రియుడు.

పంక్తుల్లో అంతా ముగించుకున్నాం అంటే ధప్పళం జుర్రుతుండే వాడు. ఆయనా నేనూ కలిసి భోజనానికి వెళ్ళాం. మొదటి పంక్తిలో చోటులేక దిగబడ్డాం. రెండో పంక్తిలో కూడా చోటుండదేమో అనే భయంతో మొదటిపంక్తి వాళ్లు చేతులు కడుక్కోటానికి వచ్చే సమయంలోనే ఆయన లోపలికి దారబట్టానికి ప్రయత్నించాడు. ఎవరో అమాంతంగా వెనక్కి నెట్టేటప్పటికి మెట్లమీద ద్గొర్లి దభేలున పడ్డాడు. మోకాళ్లూ మోచేతులూ కొట్టుకుపోయినై. ఇక ఏమనుకుంటే ఏంలాభం?

నాకుమాత్రం చాలా కష్టంవేసింది. ఇంతమందిని పిలవటం ఎందుకు? ఇంత కశ్మలం చెయ్యటం ఎందుకు? తగుమాత్రం మందిని పిలిచి శుభ్రంగా చేసుకోగూడదూ?

మొన్న క్రిష్ణయ్య ఒకపెళ్ళి చేయించాడు. ఏ ఆడంబరబందీ లేకుండా చేసి ముఖ్యమైన కార్యకలాపం పది నిమిషాల్లో పూర్తిచేశాడు. ఆ పెళ్ళికి మొత్తం ఖర్చు పది రూపాయిలయింది. హాయిగా పూర్తయింది. కుర్రవాళ్ళూ, పెళ్ళికూతురూ పెళ్ళికొడుకూ సంతోషించారు గాని మిగిలిన వాళ్ళు చప్పరించారు. అమ్మలక్కలు, 'ఇదేం సోద్యం?'అని బుగ్గన వేలు పెట్టుకున్నారు. కుర్రవాళ్ళకి నచ్చటంవల్ల త్వరలోనే ఈ పద్ధతి వ్యాపకంలోకి వస్తుందని క్రిష్ణయ్య సంతోషిస్తున్నాడు. అదేదో త్వరగా జరిగితే బాగుండును అనుకుంటున్నాను. దుర్వ్యయమూ ఉండదు. ప్రాణానికి సుఖమూ వుంది. ఏ కలతలూ లేకుండా పెళ్ళికి వచ్చిన జీవాలు ఇళ్ళకు జేరతై.

పాపం సుబ్బయ్యగారి మూడోకొడుకు నిన్న బజారు తలనున్న బావిలో పడ్డాడు. బజార్నే పోతున్న రాముడు చూడకపోతే ఏమైపోయేవాడో! ఎలక్షన్లకనీ, పీటికనీ వాటికనీ అనవసరంగా డబ్బు కర్చుపెట్టే ఆసాములు, ఖర్చుపెడు తూనే వుంటారు. ఊరుకొంచం బాగుచేద్దామంటే మాత్రం చెయ్యి ఆడదు. మనవూళ్ళోవాళ్ళంతా ఆ బావినీళ్ళే వాడతారు. ఊరికంతకీ అదొక్కటే బావి. నీకు జ్ఞాపకం వుందనుకుంటాను. దానికి బొడ్డు కట్టించాలని క్రిష్ణయ్య చాలా ప్రయత్నించాడు. కాని ఇంతవరకూ పడలేదు. 'నిజమే, అపాయంగానే వుంది;' అంటారు గాని డబ్బుసంగతి వొచ్చేటప్పటికి తప్పిస్తారు—'ఆఁ, కర్మనెట్టుకొస్తే మనం చేసే దేముంది? చావురాసి పెట్టివుంటే బావిలో పడే చావాలి! బ్రహ్మరాత తప్పుతుందీ!' అని వేదాంతం మాట్లాడుతారు. ఇప్పటికివీ సంగతులు. ఇక సెలవు తీసుకుంటాను.

ఇట్లు

కోటేశ్వర్రావు

vi

గున్నేరు

౨—౪—౪౨.

గోపీ,

మళ్ళీ చాలా రోజులకు ఉత్తరం రాస్తున్నాను. నీ వుత్తరం అందింది. కాని, ప్రత్యేకం రాయవలసిన సంగతులు లేక అశ్రద్ధ చేశాను— పైగా, యుద్ధం హడావిడి ఒకటి. అసలు యుద్ధం సంగతి ఎలావున్నా, రకరకాలుగా ప్రచారంలోకి వొస్తున్న పుకారులతో అవస్థ లెక్కువౌతున్నై. 'అదిగో పులి' అంటే, 'ఇదిగో తోక' అనే స్వభావం మంది. అందువల్ల లేనిపోని ప్రమాదాల్ని వూహించుకొని భయపడుతూ వుంది ప్రజ.

ఎందుకలా భయపట్టం? భయపట్టంవల్ల ఏం లాభం? అందుకనే కృష్ణయ్య మన చుట్టుపట్ట గ్రామాలలో యుద్ధాన్నిగురించి నిజమైన వార్తల్ని ప్రజలకు చెప్పటం, భయం పోగొట్టటం, గాలి కబుర్లు ప్రచారంలోకి రాకుండా చెయ్యడం పనిగా పెట్టుకున్నాడు. రోజూ సాయంకాలం జనాన్ని పోగు చేసి పుకార్లు పుట్టించడంవల్లా, ఆనోటా, ఆనోటా వచ్చే వదంతులను నమ్మటంవల్లా ఎంత అపకారం జరుగుతుందో తెలియజెప్తున్నాడు. "యుద్ధం రోజు రోజుకీ దగ్గరకు వస్తూన్నమాట నిజమే— కాని భయపడకుండా, శత్రువు దాడిచేస్తే మనం ఏం చెయ్యాలో ఆలోచించాలి," అని చెబుతున్నాడు.

"మనం చేసేదేముంది? మనవల్ల ఏమవుతుంది?" అని పెదిమ విరిచాడు మాధవయ్య.

"అదే పిరికితనం! మనం చేయగల్గింది చాలావుంది. విమాన దాడులవల్ల, పట్టణాలలో వున్నవారు ఖాళీచేసి పల్లెలకువస్తారు. వాళ్ళకు తగిన సదుపాయాలు చెయ్యాలి. బాంబుల్నించి ఎలా రక్షించుకోవాలో, ప్రజల్లో ప్రచారం చెయ్యాలి. శత్రువులు, మనల్ని మోసం చెయ్యటానికి చేసే ప్రచారాన్ని, ఎలా ఎదుర్కోవాలో నేర్పాలి. టౌన్‌లో బాంబుల రక్షణకు చేసే ప్రయత్నాలకు సహాయపడాలి," అన్నాడు క్రిష్ణయ్య.

ఈవిధంగా రోజూ రైతులకు చెప్పడంవల్ల మనవూళ్లో ఎక్కువమంది ధైర్యంతో వున్నారంటే ఆశ్చర్యంలేదు. అనవసరంగా ఒకచోట పోగై యుద్ధాన్నిగురించి గాలికబుర్లు చెప్పకోకుండా ఎవరిపనులు వాళ్ళు చేసుకుపోతున్నారు. క్రిష్ణయ్యబోటివాళ్లు ఊరికి నలుగురుంటే—శత్రువును చూచి భయపడటం మాట అటుంచి, జయప్రదంగా ఎదుర్కోగలమని కూడా అనిపిస్తుంది నాకు. నే నీ ఏడు పొలాలన్నీ బాగు చేయించాలని అనుకుంటున్నాను. యీ సంవత్సరమే ఏం తొందరొచ్చిందీ, అని నీవనుకోవచ్చు. పది సంవత్సరాల నుంచి ధరలు సరిగా లేకపోవటంవల్లా— కలసి రాకపోవటంవల్లా—ఏపనీ చేయించలేకపోయాను. యిప్పటిదాకా, చేసిన అప్పులు తీర్చుకోవటంతోటే సరిపోయింది. గత రెండు సంవత్సరాలనుంచీ కొంచెం ధాన్యం ధర పలుకుతూవుంది.

యిప్పుడే అవసరమైన మరామత్తులన్నీ చేయించి, ఎరువు తోలిస్తే—మళ్ళీ ఇప్పట్లో పొలాలసంగతి చూడ నక్కరలేదు. అందుకని ఎరువు తోలించే ఏర్పాట్లు చేస్తున్నాను.

మాధవయ్య యీ సంవత్సరం బండీ ఎడ్లను అమ్మేశాడు. ఒళ్లు విరుచుకోటంకంటే వ్యవసాయం చేయించుకోవటంవల్ల మరేమీ లాభంలేదు. కౌలుకిచ్చి చేలుపాడవకుండా దగ్గరుండి వ్యవసాయం చేయించుకుంటేనే లాభం అంటున్నాడు. యింతే కాదు! గడ్డి ఖరీదుకట్టి, పాలేరు జీతం లెక్క వేసి, గేదెను మేపిందానికంటే—నెయ్యీ పెరుగు కొనుక్కోడమే మేలని. గేదెని అమ్మేశాడు.

సినిమానిగురించి మనవాళ్ళ వుద్దేశాలు నీకు తెలియపరచాలనీ, నీ వుద్దేశాలు తెలుసుకోవాలనీ, చాలారోజుల నుంచి అనుకుంటూ అడగడం మరచే పోతున్నాను. మేమీమధ్య చాలా సినిమాలు చూచాం. అందులో మొదటిది "రైతుజీవితం." మరొకటి "సవతిపోరు."

యీ చిత్రాలన్నీ నాకు స్వభావసిద్ధంగా వుండి, ఏమాత్రం లేనిపోని కల్పనాలూ ఉత్ప్రేక్షలూ లేకుండా చాలా బాగున్నాయి. కాని మన వాళ్లకు మాత్రం నచ్చలేదు—"ఈ ఎద్దులూ, యీ పంటలూ, యీ ఆవులూ, యీ కజ్జాలూ రోజూ చూచేవేగా ? యిందుకేనా మనం ఢబ్బు దండగ పెట్టింది?" అన్నారు.

ఈ దృష్టి నాకు ఆశ్చర్యం కలిగించింది.

సాధారణరైతుది అంతగా వుత్సాహంలేని జీవితం అనటంవల్ల అప్పుడప్పుడూ సినిమాలద్వారా తన కంటు బాటులోలేని ధృశ్యాలని చూసి సంతోషిస్తాడనుకుంటాను. కనక, మామూలు సమస్యలైనా లగువు బిగువులతో చిత్రంగా వర్ణించి చూపితే-సంతోషిస్తూనే వుంటాడు.

రైతు—తనకు తీరని కోర్కెల్ని కథానాయకుడు నెరవేరుస్తూవుంటే తన్మయత్వం చెందుతాడు. తానే ఆ పనులన్నీ చేస్తూన్నట్లు తృప్తిపడతాడు. కథానాయకుడు మబ్బుల్లోకి కారు వేసుకుని రయ్యిన పోతుంటే - తాను చప్పట్లు కొడతాడు. నాయకుడూ, నాయకీ, విపరీతమైన కష్టాలుపడి చివరకు కలుసుకుంటే - వొళ్ళు నిట్టూర్పు విడుస్తాడు. కథానాయకుడు ప్రతి నాయకుణ్ణి తంతూంటే మోకాళ్ళమీద లేచి వన్సుమోర్ కొడతాడు.

ఇంతే కాని అందులోవుండే అవకతవకల్ని చూడడు. ఇది ఒక్క రైతుస్వభావమే కాదు. మానవ స్వభావమే ఇంత అనుకుంటాను. పట్టణ జీవితాని కలవాటుపడ్డ నీవే వున్నావనుకో! నీకు పల్లెజీవితమంటే ఎంత యిష్టం! ఆ ప్రశాంత జీవనం, ఆ పచ్చని చేలూ, చేలకు పక్క పంట కాలవా, ఆ చెరువూ, ఆ చెరువులోని కలవలూ, తామరాకులూ, తామరాకులమీది మంచుబొట్లూ—అంటావు కానీ నిత్యమూ యిక్కడే వుండే మాకవి కనిపించవు. ఎలా కనిపిస్తాయ్? నీకు తెలియని అవసరాల్లో, కనిపించని పరిస్థితుల్లో నలిగి కుంగిపోయే మాకు ఇవేం ఆనందాన్నియ్యగలవు!

ఈమధ్య నే నో వ్యాసం చదివాను. అందులో ఆవ్యాసక ర్త తోలుబొమ్మల్లో—భాగోతాల్లో పెద్ద కళవుందని పొగిడాడు. అప్పుడప్పుడూ కొందరు ప్రముఖులు ఇలా మాట్లాట్టం కూడా వినే వున్నాను. వీటికి ఆటపట్టయిన పల్లెటూళ్ళల్లో మాత్రం వీటిని చూసే దిక్కే లేదు. అదీకాక, వీటిమీద అభివృద్ధి ఐన సినిమాలకంటే—వీటిలో కళ ఎక్కడుందో నాకూ అర్థం కావడం లేదు. పోనీ, వీటిని తిరిగి పైకి తెద్దామా అంటే కొత్తవాసనలతో బయలుదేరితేనేగాని ప్రజాదరణ పొందలేవు.

ఈమధ్య మనవూళ్ళో కొందరు కుర్రవాళ్లు తోలుబొమ్మలు ఆడించారు. ఈ ఆట పూర్వం ఆటలా లేనేలేదు. బొమ్మలు మారిపోయినై. సినిమా తెరలా ఏర్పరచారు. పాటలు మారిపోయినై. వీలైనంతవరకు సినిమాకి దగ్గర్లోకి తీసుకురావటానికి ప్రయత్నించారు. యిక పునరుద్ధారణ ఎలా జరుగుతుంది చెప్పు?

నిన్న టౌన్ పెద్దమనుష్యులు కొందరు, మనవూళ్ళో పార్టీలు రాజీచేద్దామని వొచ్చారు.

యుద్ధంవల్ల కలిగే పరిస్థితులు చెప్పి, వాటినుంచి తప్పించుకోడానికి ఊరంతా ఏకం కావాలనీ, అప్పుడు కాని మనల్ని మనం రక్షించుకోలేమనీ బోధించారు. పార్టీలు కలిసేటట్టు వున్నాయి. శత్రువుల దాడి భయంవల్ల పల్లెటూళ్ళల్లో ఐకమత్యం కలిగితే— ఇంకేం కావాలీ?

పార్టీలు కలుస్తయ్యంటేనే నాకు చాలా సంతోషంగా వుంది. ఇహ గట్ల దగ్గర తగాదా లుండవు. ఎలక్షన్లవల్ల కోపాలు పెరగవు. చెర్లో చేపలు పట్టుకోడానికని రైటింగులు జరగవు. మళ్ళీ కొన్నాళ్ళైనా సుఖంగా బతుకుతాము.

జపాను బర్మాను బాంబుచేసే వరకూ, బర్మాలో జరిగిన ఘోరాలు మనకు తెలిసే వరకూ, జపాను మన మీద బాంబులు వెయ్యదనీ, నల్లజాతుల్ని చాలా ఆపేక్షగా చూస్తుందనీ సుబ్బారావు ప్రచారం చేశేవాడు. యీ బర్మా వార్తలవల్ల యీ అపోహ తొలిగిపోయింది. సామ్రాజ్యాన్ని విస్తరించుకోడానికి జపాను ఏ పనైనాచేస్తుం దని తేల్చుకున్నారు. సామ్రాజ్యతృష్ణ కలిగిన దేశానికి నలుపూ తెలుపూ అనే విచక్షణ ఎందు కుంటుంది ?

నువ్వు కులాసాగానే వున్నా వనుకుంటాను. అక్కడ నుంచి వచ్చేద్దా మనుకుంటున్నావా ? అక్కడే వుంటావా ? 'యుద్ధభయంవల్ల ప్రజలకు సహాయపడే మనుష్యులే దొరకటం కష్టమయ్యే యీ రోజుల్లో అతడు అక్కడుంటేనే బాగుంటుంది. ప్రజలకు ఆపత్కాలంలో అనేక రకాలగా సహాయపట్టానికి వీలవుతుంది. యిప్పుడు అతడు యిక్కడకు వచ్చి చేసేదేముంది?' అంటున్నాడు క్రిష్టయ్య. యీవిధంగా నీకు రాయమని చెప్పాడు కూడాను.

తరువాత నీయిష్టం.

యుద్ధ భయంవల్ల షావుకారు బ్రహ్మయ్య తనకు రావలసిన బాకీలన్నీ వసూలుచేసి రూపాయలుగా మార్చి

యింట్లో పెట్టుకుని కాపాడుతున్నాడు. ఎవ్వరికీ అప్పులివ్వటం లేదు. అన్నీ రూపాయిలే! వాటిని కాపాడలేక అతడు పడే బాధలు చెప్పమంటావ్! రాత్రిళ్లు నిద్రలేదు. ఒక్క కునుకు లేకుండా కాపలా కాస్తున్నాడు. పగలంతా పిచ్చివాడిలా తిరుగుతున్నాడు. ఎప్పుడూ యిదే ఏడ! చాటుగా ఎవ్వరూ లేనప్పుడు నాదగ్గరకువచ్చి, "అబ్బాయీ! యుద్ధంఎట్లా వుంది?" అని అడిగి పోతూంటాడు. క్రిష్ణయ్య అతనికి ఎన్నో విధాలచెప్పి చూశాడు. డబ్బు యింట్లో పెట్టుకొని కూర్చోవటంవల్ల వచ్చే నష్టకష్టాలు విపులంగా చెప్పాడు. "పోనీ పొలంకొనండి. అప్పులివ్వటంవల్ల మీకేమీ నష్టంలేదు. నామాటవినండి. యుద్ధనిధికి సహాయం చెయ్యండి. డిఫెన్సు కమిటీకి కొంతడబ్బు యివ్వండి," అని అనేక విధాల చెప్పి చూశాడు.

"అబ్బే నాదగ్గర డబ్బెక్కడిదిరా? గిట్టనివాళ్ళ నీ మాటలు. నీతోడు," అని ఒట్టుపెట్టుకున్నాడు బ్రహ్మయ్య. కాని క్రిష్ణయ్య అతన్ని అంతటితో వొదల్లేదు. రోజూ వుపదేశంచేస్తూనే వున్నాడు.

"వింటాడు. వినకేం చేస్తాడు?" అంటున్నాడు.

ఇక సెలవు.

అంతాక్షేమం

ఇట్లు
కోటేశ్వరరావు

vii

గున్నేరు
౭—౫—౪౨.

గోపీ,

వారంరోజుల కిందట మన ఊళ్ళో ఒక బుర్రకథ చెప్పించాం. చెప్పించాం అంటే, మన కుర్రవాళ్ళే నేర్చుకొని చెప్పారు. బుర్రకథ అంటే పూర్వం కథలే అనుకోనేవు! కాదు. ఇప్పుడు జరుగుతూవున్న యుద్ధాన్నిగురించి మన క్రిష్ణయ్యే రాసి, తరిఫీదుచేసి చెప్పించాడు– మన బలరామయ్యే చెప్పాడు. చుట్టుపక్కల పల్లెటూళ్ళనుంచికూడా జనం విరగబడి వొచ్చారు. రష్యాలో జర్మనీవాళ్ళు చేస్తున్న ఘోరకృత్యాలూ, తూర్పున జపాన్ వాళ్ళ దుండగాలూ వర్ణించి చెపుతూవుంటే, జనం ఎంత ఉద్రేక పడిందని చెప్పను! కన్నీరు కార్చేవారు జొటజొట కార్చారు. కొంత మంది ఆ వేశంతో తుకతుకలాడారు. కథ చెపుతూవుంటే, ప్రేక్షకుల్లో కొంతమంది, వొళ్ళుమరచి విరోధి రాజ్యాలను, అప్పటికప్పుడే జనంలోనుంచే బూతులుకూశారు——

"దొంగ ముండాకొడుకులు."

"రాక్షసి ముండాకొడుకులు."

"అయ్యయ్యో! ... ... చ్ చ్ చ్ చ్"

"పాపం!"

ఈవిధంగా, కథ పూర్తయ్యేవరకూ, ప్రేక్షకులు తమలోతాము అనుకుంటూనే వున్నారు—పూర్తి అయిం

తర్వాత, మావూరువొచ్చి కథ చెప్పవలసిందంటే మావూరు వొచ్చి కథచెప్పవలసిందని, కోరారు. వాళ్ళనిచూసి, తన కథ వాళ్ళల్లో కలిగించన మార్పుచూసి క్రిష్ణయ్య ఏమి సంతోషించాడని చెప్పను?

ఆ సీను చూడవలసిందే!

పల్లెటూళ్ళల్లో ప్రచారానికి, ఈ బుర్రకథలూ, జంగంకథలూ ఉపకరించినట్లు, మరేవీ ఉపకరించవు సుమా! మిగిలిన సాధనాలన్నీ చదువుకున్న వాళ్ళకే పనికివస్తాయి. సిసలైన పల్లెజనం ఉంది చూశావూ—వాళ్లదాకా ఇవి వెళ్ళవు. కథలు మాత్రం అల్లాకాదు. స్త్రీలూ, పిల్లలూ, వృద్ధులూ, చదువుకున్నవాళ్లూ-అంతా వొస్తారు. విని ఆనందిస్తారు. ఈ విషయం మనవాళ్ళు గమనించి, ప్రథానసమస్యల్ని, ఈ రకం కథలద్వారా చెప్పిస్తే పల్లెల్లో ప్రచారం సుళువుగా, జయప్రదంగా జరిగేటట్లు ఉంది.

కిందటిసారి రాసిన ఉత్తరంలో, ఒక పెద్దమనిషి మనవూరొచ్చి, రైతులకు మంచిసలహాలిచ్చాడని రాశాను. కాని పనితొందరవల్ల, ఆయన చెప్పినవన్నీ విపులంగా రాయలేక పోయాను. ఇప్పుడు రాస్తాను :—

మనం పంట బాగా పండించాలంటే, సాగు శ్రద్ధగా కష్టపడి చెయ్యాలి. సేద్యం బాగా చెయ్యటానికి ఎద్దులు ముఖ్యావసరంగదా! మంచి ఎద్దుల్లేని సేద్యం కింకెలులేని వరిలాగావుంటుంది. కిరాయి నాగళ్ళుపెట్టీ, ఏదో ఒక జతని అడ్డం పెట్టీ సేద్యం చేస్తే భూమికితగిన పంట రమ్మంటే

ఎక్కడనుంచి వస్తుంది చెప్పు? మనవాళ్ళు ఎలక్షన్లకీ టౌన్‌కి తిరగటానికీ, మరింకా దేనికైనా దుబారా చెయ్యటానికి వొప్పుకుంటారు గాని, మంచి ఎద్దుల్నికొని పోషించే విషయంలో తటపటా ఇస్తారెందుకో!

ఇప్పటి పల్లెటూళ్ళల్లోని ఎద్దుల్ని చూస్తే, ఈవిషయం నీకే తెలుస్తుంది. ఖరీదుపెట్టి ఎద్దుల్ని కొనటం దుర్వ్యయం అనే అపోహ మనవాళ్ళకి బయల్దేరింది. పైగా మంచి ఎద్దుల్నికొన్నప్పటినుంచీ, వాటిపోషణకు రోజువారీ ఖర్చు పెరిగిపోతుందట!

మన పెద్దవాళ్ళు ఎద్దుల్ని ఎంత జాగ్రత్తగా పెంచేవాళ్ళో నీకు తెలుసు! ఆడంగులూ, మొగవాళ్ళూ కూడా కన్నబిడ్డల్ని పోషించినట్లుపోషించేవాళ్లు. ఎద్దులకూ ఆవులకూ తమపిల్లల పేర్లే పెట్టుకొని అప్యారబతంగా పెంచుకొనేవాళ్లు. మా నాన్న, మా ఆవుకి పుట్టిన కోడెదూడకి 'కోటిగాడు' అని పేరు పెట్టుకోవటం నువ్వు ఎరుగుదువుగా! మా అమ్మ ఇంకొక దూడకు 'తులిసెమ్మ' అని పేరు పెట్టుకుంది! మా అమ్మ తులసి పూజలుచేసేరోజుల్లో ఈ దూడ పుట్టడం వల్ల ఈ పేరు పెట్టుకుంది. 'కోటిగాడు' చచ్చిపోయినప్పుడు ఇంటిల్లిపాదీ అన్నాలు తిన్నారా? మా నాన్న ఏడాది వరకూ, కోటిగాణ్ని మరచిపోలేక పోయాడు. రోజూ కోటిగాడి తల్లిదగ్గరకు వెళ్ళి, నిమురుతూ కూర్చునేవాడు. ఆ ఆవుతోపాటు తానూ కంటనీరు పెట్టుకుంటూ కూర్చునేవాడు. మా అమ్మ, "బాబు, కోటిగాడు కళ్లల్లో మెదుల్తు

నాన్నడ్రా! ఎక్కడున్నాడో నా బిడ్డ!" అంటూ వుండేది. ఒకరోజు పొద్దున్న, మా అమ్మ నన్ను పక్కమీద నుంచి లేపి, "బాబూ, రాత్రి కోటిగాడు కలలో బసవన్న రూపం లో కనిపించాడ్రా," అని చెప్పి కంటనీరు పెట్టుకుంది. ఈ కథ మా అమ్మ ఇరుగు పొరుగు వాళ్లకు చెప్పినప్పుడు. "నీ కడుపున పుడతాడ్లే అత్తయ్యా," అన్నారు అందరూ!

అప్పుడు నాకు చిన్నతనమైనా ఈ సంగతులన్నీ కళ్లకు కట్టినట్టు గుర్తున్నై. పశుసంపదతో అప్పుడు రైతుల కున్న సంబంధం, పశువుల మీద అప్పుడు రైతులకున్న ప్రేమా, ఇప్పు డేది! ఇప్పుడు రైతువేసేది ఒక్కటే లెక్క— "వందరూపాయీలు పెట్టి ఎద్దులు కొన్నదానికంటే, ఏభై రూపాయీలు పెట్టికొంటే, నాకు ఏభై రూపాయీలులాభం. ఎద్దులకు రోజూ గుగ్గిళ్లు వేసిందానికంటె ఉత్త ఎండుగడ్డితోనే (జనపకట్టలుకూడా లేవు) పెంచితే అంతా లాభమే! కడుపులో కాలితే తినక చస్తుందా యేమిటి?"—అనే ఆలోచనే ఎంతసేపూ!

ఈ పెడమార్గం, ఈ తప్పుడు సిద్ధాంతం రైతుని ఎంత అధోగతికి తీసుకుపోయిందంటే, కొంతమంది దూడలకు పాలు విడవటంకూడా మానేస్తున్నారు. తల్లి చేపేవరకే దూడ ప్రయోజనం. తల్లి దూడకోసం "అంబా, అంబా" అంటూ అరుస్తూనే వుంటుంది. దూడ కట్టుగుంజనుంచి తప్పించుకు రావటానికీ — తల్లిపాలు తాగటానికీ గుంజుకుంటూనే వుంటుంది. రైతు, పాలు ఒక్క చుక్కన్నా విడవకుండా

పితుక్కొని, పాల తెప్పాళా తీసుకొని ఇంట్లోకి వెళ్ళనే వెళ్తాడు. ఆ దూడ, అక్కడో గడ్డిపరకా ఇక్కడో గడ్డిపరకా ఏరుకొని, తిని జీర్ణించుకో గలిగితే బతుకుతుంది— లేకపోతే ఎండి వరుగై చస్తుంది. దూడ చావటంవల్ల తల్లి పాలివ్వకపోతే, గడ్డిదూడలు తయారవుతై! ఆ దూడనే నాకుతూ, ఆ స్పర్శసుఖంవల్లే చేపి, ఆవు పాలిస్తుంది — రైతుని పోషిస్తుంది.

నిజంగా ఆలోచిస్తే, దూడని జాగ్రత్తగా పెంచుకొని అమ్ముకున్నా దానిమీద పెట్టిన పెట్టుబడికంటే ఎక్కువ డబ్బే వొస్తుంది. కాని రైతు అంతదూరం ఆలోచించటం లేదు. రైతుచూపు చిన్నదైపోయింది. ఎంతసేపూ ఇవ్వాళ ఏంచేస్తే ఒక్కఅణా మిగుల్తుందా? అనే ఆలోచనే అయిపోయె! మొన్నటి ఉపన్యాసకుడు, ఈ చూపునీ, దీనివల్ల వచ్చే నష్టాన్నికూడా విమర్శించి రైతు బాగుపడాలంటే, పశువులను గురించి ఎక్కువ శ్రద్ధ తీసుకోవాలని చెప్పాడు.

చారగల ఎద్దుల్నీ, పుష్టిగల ఎద్దుల్నీ, పుటక గల ఎద్దుల్ని కొనటం నష్టమని అనుకోటం పొరపాటు. పంటకి పశువులే ముఖ్యం. ఎముకలు వెళ్లుకొచ్చే పశువుల్తో సేద్యం చేస్తే భూమి సగానికి సగమే పండుతుంది. పుష్టిగల ఎద్దులు ఒకసారి దున్నిన దుక్కి, బక్కచిక్కిన ఎద్దులు నాలుగైదు సార్లు దున్నవలసి వస్తుంది. దీనివల్ల కాలం దుబారా అయిపోతుంది. దీనికి మన భూషయ్యే తార్కాణం. తన ఎద్దుల్తో బలరామయ్య లౌన్‌నుంచి పాటిమన్ను రోజుకి నాలుగు తడ

వలు తోలితే, భూషయ్యా తన డొక్కల్లో రోజుకి ఒక్క తడన తోలేటప్పటికి ఎద్దులు కాడి కింద పారవేస్తాయ్. మంచి ఎద్దులు ఒక్కజత చేసే పనికి బక్క ఎద్దుల్ని రెండు జతలు పెట్టవలసివస్తుంది. తెలియక అనుకోవటమేగాని, దీని వల్ల వచ్చేలాభం ఏముంటుంది?

వ్యవసాయానికి పుష్టిగల ఎద్దులు ముఖ్యం అయిన ప్పుడు, రైతులు ఆవులను చాలా జాగ్రత్తగా పోషించుకో వాలి. ఆవుల పోషణలో జాగ్రత్త తీసుకోకపోతే మంచి ఎద్దులు ఎట్లావస్తవి? ఆవుల పోషణకు అయ్యేఖర్చు దుర్వ్యయం అనుకోగూడదు. పెయ్యదూడని జాగ్రత్తగా పెంచితే మూడు న్నర సంవత్సరాలకే కడుతుంది. లేకపోతే నాలుగున్నర సంవత్సరాలూ, అంతకంటే ఎక్కువకాలం పడుతుంది. అప్ప టికైనా ఈసుకు పోవటమో పనికిరాని దూడల్ని పెట్టటమో జరుగుతుంది. మూడువందలూ నాలుగువందలూ పెట్టి ఎద్దుల జత కొన్నదానికంటే, ఆవుల విషయంలోనే జాగ్రత్త తీసు కొని కోడెదూడల్ని కలిగివుండటం చౌకే అవుతుందిగాని ప్రియం అవదు. బాగా పెంచబడ్డ ఆవు ఏడు ఎనిమిది దూడ లను పెడుతుంది; ఎక్కువ పాలు ఇస్తుంది. ఈ సంగతి తెలిసి ఉండికూడా రైతులు ఆవులను పెంచే విషయం శ్రద్ధ చూప టంలేదు. పసిపిల్లలకు ఆవుపాలు మంచిది అని తెలిసికూడా, ఆవులను పెంచక గేదెపాలేపోసి, రోగాలు తెచ్చుకొని డాక్ట ర్లకు డబ్బుపోస్తున్నారు. లేకపోతే షాప్‌నుంచి ఎక్కువడబ్బు ఖర్చుపెట్టి, తక్కువ గుణాన్నిచ్చే పాలడబ్బాలు కొని, పోస్తు

న్నారు. ఈ ఖర్చులన్నీ ఒక్క ఆవువుంటే తీరిపోవూ? ఈ అర్థంలేని, కొరగాని లోభితనం రైతులకు ఎక్కడ దాప రించింది? ఎట్లాపోతుంది? ... ...

ఆ ఉపన్యాసకుడు, ఇవేకాదు — ఇంకా చాలా సల హాలు చెప్పాడు. పొలం ఎప్పుడు దున్నాలో, ఏవిధంగా దున్నాలో; నారు ఏవిధంగా పొయ్యాలో, ఏవిధంగా నాటాలో; విత్తులు ఎలావుంచాలో, ఏవిధంగా జాగ్రత్తచేసు కోవాలో; కోతలూ కుప్పలూ వెయ్యటం మొదలైనవి ఎట్లా చేసుకోవాలో, చెప్పాడు. ఎక్కువమంది రైతులు ఈ ఉప న్యాసాన్ని అపరాధ పరిశోధక నవలను విన్నట్లు విని వెళ్ళి పోయినా, కొంతమందిలోమాత్రం మార్పు కలిగించింది. ప్రస్తుతంమాత్రం 'వ్యవసాయంలో ఎక్కువశ్రద్ధ తీసుకోవల సిందే' అంటున్నారు. నాలుగురోజులు గడిచింతర్వాత మళ్ళీ యథాప్రకారమే అవుతుందో ఏమో చెప్పలేను.

ఇప్పుడిప్పుడే, అక్కడక్కడా పశువులను గురించి శ్రద్ధతీసుకోవాలని ఆందోళన బయల్దేరింది. మన ప్రక్క వూళ్ళో — కామయ్యపూడి, జ్ఞాపకం వున్నాదా? — పెద్ద పశు ప్రదర్శనం జరిగింది. ఎడ్లపందాలు — రకరకాల పందాలు జరిగినై. అందంగల ఎద్దులకూ, పుటకగల ఎద్దులకూ, బలం గల ఎద్దులకూ, బహుమానాలు ఇచ్చారు. ఇంతేకాదు! వ్యవసాయ సామగ్రులు కొత్తవీ, మంచివీ ఉపయోగకర మైనవీ తయారుచేసినవాళ్ళకుకూడా బహుమతులిచ్చారు.

ఈ ప్రదర్శనంలో రైతులు చాలా ఉత్సాహం చూపించారు. తిరునాళ్ళకు వచ్చినట్లు వచ్చారు. తమతమ ఎద్దుల్ని తీసుకువచ్చారు; పందాలువేశారు. ఈ ఉత్సాహాన్ని పట్టిచూస్తే త్వరలోనే రైతు మళ్ళీ పశుసంపదను సేకరిస్తాడని ఆశకలిగింది నాకు. గెలిచిన ఎద్దులను చక్కగా ముచ్చటగా అలంకరించి చుట్టుప్రక్కల గ్రామాలన్నీ ఊరేగించారు. ఆ వూరేగింపు చూట్టానికి కన్నుల పండుగ్గావుంది. నాకుకూడా, మా నాన్నకుమల్లే, అమ్మకుమల్లే, మా కోటిగాడు గుర్తుకొచ్చాడు—కన్నుల్లో నీరు గిర్రున తిరిగింది....

ఇక సెలవా ?

మొదట్లో నమ్మల్ని గురించి నీకన్ని ఉత్తరాలు రాద్దామనుకోలేదు. నువ్వు అడిగావుగదా అని మొదలు పెట్టాను. కాని రాయటం మొదలుపెట్టిం దగ్గరనుంచీ— ఇన్నాళ్ళనుంచీ లోపల అణగివున్నాయేమో!— తెములుకు తెములుకు వొస్తున్నాయి సంగతులు. మూగవాడికి మాటలు వొచ్చినట్లుగావుంది నా పరిస్థితి !

నేను ప్రస్తుతం పెద్ద అమ్మాయి సంబంధంకోసం తిరుగుతున్నాను. మన పెద్దవాళ్లలాగు చెప్పులు అరగటం లేదు గాని, మనస్సు సారవేసుకొని పోతూవుంది. కొద్దో గొప్పో చదువున్నవాడికి ఇవ్వాలని ఆశ! వాళ్లేమో కొండెక్కి కూర్చుంటున్నారు. “ తే కట్నం! ” అనే మాటే ఎంతసేపూ. వాళ్లు సంపాదిస్తూంది ఏమీలేదు. కట్నం

మాత్రం కావాలి—సంపాదించక పోబట్టేనేమో కట్నంమీద ఇంత ఆశ!!

ఈమాట క్రిష్ణయ్యతో అన్నాను-"మీరు ఇన్నికబుర్లు చెప్తారూ, ఇన్ని ఉపన్యాసాలిస్తారూ, ఎప్పుడూ 'సంఘం' 'సంఘం' అంటూవుంటారూ, ఈ కట్నాలు లేకుండా చెయ్య లేరూ?" అని అడిగాను.

"ఇచ్చేకట్నం ఏదో మీ అమ్మాయిపేరే పెట్టు," అన్నాడు క్రిష్ణయ్య.

"అమ్మాయి పేరేలే పెట్టేది. కాని దానికైనా డబ్బు కావొద్దూ?" అన్నాను.

ఇక చూశావ్? ఈ మాట అనేటప్పటికీ, రేచల్లే లేచాడు — "ఏం? కొడుకులకి ఆస్తి ముక్కలు ముక్కలుచేసి ఇవ్వటానికి సంకోచించవుగాని, కూతురికి నాలుగువేలు కట్నం ఇవ్వటమనేటప్పటికి గొంతు పట్టుకుంటుందేం!" అన్నాడు.

"అయితే కూతురూ కొడుకూ ఒక్కటేనంటావా?" అని అడిగాను.

"ఒకటికాక?" అని ప్రశ్నించాడు.

"వంశాన్ని నిలబెట్టేవాడు వీడాయె! ఎప్పటికైనా తల్లిదండ్రాదుల్ని విడిచిపెట్టి పోయేది అదాయె," అన్నాను.

"అదే పొరపాటు! స్త్రీని ఎప్పుడూ అమ్ముడుపోయే పదార్థంగానూ, కొనుక్కునే పదార్థంగానూ చూడబట్టే మన సంఘం ఈ దుస్థితిలోఉంది—" అన్నాడు.

"అయితే, ఏం చెయ్యమంటావ్?" అని మళ్ళీ అడిగాను.

"అసలు స్త్రీకికూడా తండ్రి ఆస్తిలో హక్కు ఉండే టట్లు చెయ్యాలి. పిత్రార్జితం కొడుకుతోపాటు కూతుళ్ళకు కూడా పంచాలి. ఇది చట్ట సమ్మతం అయ్యేవరకు కట్నం పేరనో, కానుక పేరనో, ఆమెకు ఆస్తి ఏర్పాటు చెయ్యాలి."

"భర్త దుర్మార్గుడైతే ఏమవుతుంది?" అని అడిగాను.

"కాజేస్తాడంటావా? స్త్రీ అబలగా ఉన్నంతకాలం సంఘంలో ఈ అన్యాయానికి చోటు ఉండనే ఉంటుంది. అందుకని ఆమెకు ఆస్తి లేకుండాచేసి ఆర్థికంగా భర్తకు బానిసగా ఉండేటట్లు చేస్తానంటావా ఏమిటి?—నువ్వు చెప్పేది ఎలాఉందంటే దొంగలు ఎత్తుకుపోయే అవకాశం ఉంది గనక, అసలు డబ్బు సంపాదించనేవొద్దు అనే మెట్టవేదాంతంలాగుంది—" అన్నాడు. క్రిష్ణయ్య ఈ విధంగా మాట్లాడుతూవున్నంతసేపూ నాకు 'నిజమే సుమా!' అనిపించింది. కాని ఎప్పటికైనా పర కుటుంబంలోకి వెళ్ళే వాళ్ళనిగానే, ఆడపిల్లలను చూట్టం అలవాటైౖ, ఎంత సమాధానపరచుకున్నా మనస్సు కుదటపట్టంలేదు.

ఏమీ తోచకుండావుంది.

ఇక సెలవు.

ఇట్లు
కోటేశ్వరరావు

పి. యస్.

ఇవీ—పల్లెటూరి జీవితాన్ని గురించి నా రేడియో ప్రసంగాలు. ఈ ప్రసంగాల్లో పల్లెటూరి జీవితాన్ని సంపూర్ణంగా చిత్రించానన్న భావం నాకులేదు—చిత్రించాలనే కుతూహలమూ లేదు. ఎందుకంటే రైతుకి నేను చెప్పిందీ, అసలు చెప్ప వలసిందీ ఒక్కటే సలహా. 'కొత్తపద్ధతిలోని చెడునిమాత్రమే చూచి, వెనక్కి దేకటమే శ్రేయస్కరం అని అనుకోవొద్దు,' అని; 'ఇల్లా చెప్పేవాళ్ళమాటలు వచ్చినా నమ్మవద్దు' అని!!

ఇప్పటి రైతు జీవితపద్ధతిలో లోటున్నమాట నిజమే! ఈ పద్ధతి మారితే రైతు బాగుపడేమాటా నిజమే! కాని దీనికి మందుమాత్రం వెనక్కి దేకటంకాదు. పూర్వపద్ధతి బొత్తిగా సరిపడకే ఈ పద్ధతి తెచ్చుకున్నాం అనే సంగతి మనం మరచిపోతే ఎట్లా? ఈ పద్ధతికూడా సరిపడకపోతే మరొక పద్ధతికోసం వెతకాలిగాని, పనికిరాక విడిచిపెట్టిన పద్ధతిని మళ్ళీ తెచ్చుకోవటంవల్ల లాభంలేదు.

పూర్వయుగం

చాలామంది మన పూర్వయుగంలో కూలిజనం అనే వాళ్ళే లేరనీ, మానవులంతా సోదరభావంతో జీవించేవారనీ చెబుతారు. దీన్నే స్వర్ణయుగం అని చెప్పుకొని లొట్టలు వేసుకుంటూ వుంటారు. ఇది చాలా పొరపాటు.

కూలిజనమే లేకపోతే చైనాగోడవంటి గోడలూ, టాజ్‌మహాల్‌వంటి కట్టడాలూ, అజంతా గుహలవంటి

గుహాలూ ఎక్కడనుంచి వస్తయ్? రాజులే కట్టారా? ఎక్కడిమాట!

కూలిజనం వున్నా భేదాలు ఇప్పుడున్నంత తీవ్రంగా లేవు అంటారు కొందరు. తీవ్రంగా లేనిమాట నిజమే! కాని ఇందులో గొప్పగానీ, భుజాలు ఎగరవేసుకో వలసిందిగానీ ఏముంది? పీడింపబడే జనానికి చైతన్యంలేక దాస్యమే పరమావధిగా పెట్టుకున్నప్పుడు భేదాలు ఏమివుంటయ్? సర్వం జగన్నాథమేగా!

ఒకవేళ ఎక్కడోఒకడు తలెత్తినా మతోద్ధరణ అనే పేరుతో హతమార్చటం జరుగుతూనే వుండె! మతోద్ధరణ అనేపేరుతో ఎన్ని యుద్ధాలు జరగలేదు? ఎంతమంది నాశనం కాలేదు?

ఇంకా వెనక్కు వెళ్తే ప్రపంచంలో కూలిజనం లేని మాట నిజమే అవుతుంది. కాని అప్పుడు జీవితం ఏముంది? ఏ పక్షినో మృగాన్నో చంపుకుతినటం, చావటం, అంతేగా అప్పటి జీవితం. కందమూలాలు తింటూ కూర్చుంటే ఇప్పుడూ కూలిజనం ఉండదు. ఎందుకంటే అంతా కూలిజనమే అవుతుందాయెను!

ఈ స్థితిలో మానవుడు వర్గాలు లేకుండా వర్గకలహాలు లేకుండా బతికాడంటే బతికి ఉండొచ్చు. ఇందులో ఆశ్చర్యం లేదు. ఇప్పుడు గేదెలూ పందులూ వర్గాలులేకుండా వర్గ కలహాలు లేకుండా తిండికరువులేకుండా బతకటంలా!

కాని ఇదేనా మానవుని ఆదర్శం?

కాదు.

ఆదర్శం

మానవుని ఆదర్శం ప్రకృతిని మానవసంఘంకోసం ఉపయోగించుకోవటం—మొదట్లో అడవులుపట్టుకుతిరిగాం. ఆకూ అలం తిన్నాం. తరవాత పదిమందిమి ఒకచోట జేరాం. ప్రకృతి దానంతట అది ఇచ్చేదే కాకుండా బల వంతంగా ప్రకృతినుంచి ఆహారపదార్థాలు పుచ్చుకున్నాం. ప్రకృతిని పిండటానికి మానవునిశక్తిదానంతట అదిచాలక పోయేటప్పటికి యంత్రాన్ని తెచ్చుకున్నాం.

యంత్రం

ఈ సంగతి చూద్దాం......

యంత్రాన్ని తెచ్చుకున్నాం — పరిశ్రమలు పెట్టు కున్నాం. పరిశ్రమలవల్ల అనేక లాభాలు వొచ్చినై. ప్రకృ తిని మానవుడు లోబరచుకొని తన శ్రేయస్సుకి ఉపయో గించుకో గలుగుతున్నాడు. కాని ఇన్ని లాభాలతోకలసి ఒక్క నష్టంవొచ్చింది.

అదే—కాంపిటీషన్.

ఈ కాంపిటీషన్ అనే నష్టం యంత్రవల్ల వొచ్చింది కనక అసలు యంత్రాలనే నిర్మూలించి యంత్రాల్లేని యుగం లోకి వెళ్దాం అంటే అర్థం ఏముంది? ఆ నాగరికత ఒకప్పుడు మనం అనుభవించిందేగా! పనికి రాదని త్రోసిపుచ్చిందేగా!

కనక పరిశ్రమలను పరిశ్రమలుగానే వుంచుకొని, వాటివల్ల వచ్చే లాభాలను అనుభవిస్తూ, అనర్థకాన్ని — కాంపిటీషన్ — నిర్మూలించాలి. అప్పుడు మనం ఒక కొత్త పద్ధతిలోకి పోతాం! ఒక సమస్యను పరిష్కరించిన వాళ్ళం అవుతాం! జనం సుఖపడుతుంది.

డబ్బు గుల—కీర్తి దాహం

'స్వార్థపరుడు' అనే మాట మనం మాటమాటకీ వింటూవుంటాం. ఈ స్వార్థపరుడంటే సంఘానికి గిట్టడు. కాని సంఘంలో స్వార్థంలేనిది ఎవ్వరికి? స్వార్థం అంటే వ్యక్తి తన సుఖంకోసం తంటాలు పట్టమేగా! తన సుఖం కోసం తంటాలుపడని మానవుడు మన సంఘంలో ఎక్కడ వున్నాడు! స్వార్థంలేని మానవుడొకడుంటే వాడెందుకు బతుకుతున్నట్టు? ఎందుకు బతకాలి?

నాపలు!!?

ఇక మిగిలినవాళ్ల సంగతి ఆలోచిద్దాం—

కొంతమందికి డబ్బు గణించటంలో సుఖం వుంటుంది. కొంతమందికి కీర్తి సంపాదించటంలో సుఖంవుంటుంది. కొంతమందికి ఇతరులకు సహాయం చేశాం అనుకోవటంలో సుఖం వుంటుంది. అంటే—పర్యవసానం ఏమిటంటే మానవుడు ఎన్ని వేషాలువేసినా తన సుఖంకోసం అన్నమాటేగా! ఒక్కొక్క మనిషికి ఒక్కొక్క రకంగా సుఖం కలగటంవల్ల (Objective conditions వల్లే అనండి) ఒక్కొక్క రకంగా

ప్రవర్తిస్తూవుంటాడు. కాని డబ్బుగుల వున్నవాణ్ని చూస్తే కీర్తి దాహం వున్నవాడికి అలుసు—"లోభిముండాకొడుకు," అంటాడు. కీర్తి దాహం వున్నవాణ్ని చూస్తే డబ్బుగుల వున్నవాడూ అంతే! "సన్యాసి ముండాకొడుకు," అంటాడు. అంతేగాని ఇద్దరి ఆదర్శం ఒక్కటే, ఇద్దరూ తమతమ సుఖం కోసమే తంటాలుపడేదీ అని ఆలోచించుకోరు.

భేదం

సామాన్యంగా చెప్పాలంటే డబ్బుగులవున్నవాళ్లూ కీర్తి దాహం వున్నవాళ్లూ ఇద్దరూ సంఘానికి నష్టం చేకూర్చేవాళ్ళే! కాని భేదంవుంది. ఒకడు ఎంతడబ్బు పోగుచేసినా సంఘానికి ఊడిపడే దేమీలేదు. పైగా ప్రామిసరీనోట్లమీద డబ్బు పెరుగుతూవున్నకొద్దీ తిండిలేక మాడేజనం ఎక్కువ అవుతూంటుంది.

కీర్తిదాహం ఇట్లాంటిదికాదు. ఒకప్పుడు డబ్బుగుల కంటే సంఘానికి మేలుచేకూర్చేదీ, ఒకప్పుడు ఎక్కువ ప్రమాదాన్ని కలిగించేదీ! కొంతమంది కీర్తిదాహం ఎప్పుడూ సంఘానికి మంచినే చేకూరుస్తుంది అంటారుగాని నేను వొప్పుకోను. నెపోలియన్ కీర్తిదాహం సంఘానికి మేలుచేసిమాట నిజమే!—కాని హిట్లరు కీర్తి దాహమో! తన కీర్తిదాహం, సంఘశ్రేయస్సూ ఒకే దారిన నడుస్తూ వుంటే సంఘానికి లాభంకలుగుతుంది. అలాకాక దేనిదారి దాన్దే అయితే సంఘానికి ప్రమాదం తటస్థిస్తుంది. ఇది డబ్బుగులా కీర్తిదాహం వున్నవాళ్ళ సంగతి.

శిష్యకోటి !

డబ్బు గుల వున్న జనం వాళ్ళనీ; కీర్తి దాహం వున్న జనం వీళ్ళనీ పొగుడుతూ ఉంటుంది. అందుకనే మన దేశంలో ముసలివాళ్ళు ఉద్యోగస్తుల్ని వ్యాపారస్తుల్ని పొడుగుతూ వుంటారు; కుర్రవాళ్ళు రాజకీయవేత్తల్ని పొగుడుతూ వుంటారు.

సంస్కారం

జనానికి తిండి ముఖ్యం. తిండివుంటే సంస్కారం, అభివృద్ధీ అన్నీ వొస్తాయి; లేకపోతే ఏమీ లేవు. రోజుకి ఒక గంట సేపు పనిచెయ్యటంవల్ల తన భుక్తిని సంపాదించుకోగలిగిన వాడు మిగిలిన కాలాన్ని సంస్కారాభివృద్ధికి వినియోగిస్తాడు. లేని వానికి సంస్కారమూ లేదు—అభివృద్ధీ లేదు. మానవుడు అభివృద్ధి చెందాలంటే తీరికవుండాలి. అందుకనే ఊళ్లోవుండే వాళ్ళకు పల్లెటూళ్ళోవుండే వాళ్ళకంటే ఎక్కువ సంస్కారం ఉంటానికి వీలవుతూవుంది— పల్లెటూళ్లో పది గంటలు పనిచేసి సంపాదించే సంపాదన ఊళ్లో ఒక గంటలోనే సంపాదించే వీలుంది గనక.

తిండి

తిండి ముఖ్యం అన్నానుగదా ! తిండి సంపాదించుకోవటంలో తెలివిగల వాళ్లే చతికిల పడుతున్నారు ఎందుచేతా? అని చాలామంది ప్రశ్నిస్తూవుంటారు.

నిజమే !

కూలివాడు సైతం ఇంతో అంతో సంపాదించుకో గలుగుతున్నాడు గాని, బి. ఏ. పాసయినవాడు ఏమీ సంపాదించుకోలేక పోతున్నాడు. సాధారణ మానవుడు బాగా డబ్బు గణించుతూవుంటే మేధావి ఆర్థికంగా అనేక బాధలు పడుతున్నాడు.

దీనికి కారణం ఉంది.

సాధారణ మానవుడికి పొద్దున్న లేచినప్పటినుంచీ ఒక్కటే యావ—డబ్బు సంపాదించటమే! మేధావికి అలా కాదు. డబ్బున్నవాళ్ళని చూస్తాడు. తిండి లేనివాళ్ళని చూస్తాడు. సంఘంలో జరుగుతున్న ఘోరాలను చూస్తాడు. వీటి నివారణకోసం ప్రయత్నిస్తాడు. ఈ ప్రయత్నంలో డబ్బు సంపాదన వెనక పడుతుంది.

అందుకని సాధారణ మానవుడే మేధావికంటే తెలివి గలవాడు అనుకోవటం పొరపాటు. సాధారణ మానవునివల్ల ఉదరానికీ, మేధావివల్ల సంఘానికీ లాభం కలుగుతుంది.

ఎవ్వరు దిక్కు?

మరి డబ్బుగుల వున్నవాడూ సంఘానికి పనికిరాక, కీర్తిదాహం వున్నవాడూ పనికిరాక, సామాన్య మానవుడూ పనికిరాక ఇంకెవ్వరు-సంఘాన్ని బాగుచేసేది? సమిష్టిస్వార్థం ఆదర్శంగా పెట్టుకున్నవాడని నేనంటాను. డబ్బుగుల వున్న వాడూ సామాన్య మానవుడూ ఇద్దరూ ఒక్కటే! ఇద్దరూ

అప్పుడు సంఘంలోవున్న పరిస్థితులకు అనుగుణంగా జీవించి దాటిపోయేవారే! కీర్తిదాహ మున్నవాడేమో నమ్మదగని వాడు—ఎడాపెడా కొడతాడు. కనక సంఘానికి ఇక ఒకడే మిగిలాడు. అతడే సమిష్టిస్వార్థపరుడు.

స మి ష్టి స్వా ర్థ ం

ప్రజలు సమిష్టిస్వార్థం ఆదర్శంగా వున్నవాణ్నే నమ్మి అనుసరించాలి. ఇతడూ స్వార్థపరుడే! కాని సంఘం మొత్తం బాగుపడందే తాను బాగుపడలేనని ఇతనికి తెలుసు. సంఘాన్ని మొత్తం బాగుచెయ్యటంలోనే ఇతనికి సుఖ మంటుంది. అందుకని మిక్కిలి పట్టుదలతో సంఘసేవ చేస్తాడు. ఇలా కాకుండా 'నిష్కామకర్మ' చేసేవాళ్ళంతా ఒకప్పుడు కాకపోతే ఒకప్పుడైనా జారుకునేవారే! సంఘ శ్రేయస్సుకి భిన్నంగా వ్యక్తిస్వార్థానికి తంటాలుపడేవాళ్ళే!!

కనక ప్రజలు వ్యక్తిస్వార్థాన్ని సమిష్టిస్వార్థంతో ముడిపెట్టి పాటుపడే వాళ్ళనే నమ్మి అనుసరించాలి. అప్పుడు తప్పకుండా సంఘం బాగుపడుతుంది.

ము గిం పు

ఈ విషయం ప్రస్తుతం మనదేశంలో ముఖ్యంగా రైతాంగం గ్రహించాలి. తన జీవితాన్ని కట్టుగుంజకే ముడి వేసుకోక, బాహ్యప్రపంచంతో సంబంధం పెట్టుకోవాలి. ఎవరో తమ సమస్యల్ని పరిష్కరించి పెడతారను కోడం వుందే—చాలా పొరపాటు.

ఈ ప్రసంగాల్లోని 'చిత్తగించవలెను', 'పి. యస్.' రేడియో ప్రసంగాలు కాకపోవడంవల్ల, వాటిల్లో వెలిబుచ్చిన భావాలకు పూర్తిగా నేనే బాధ్యుణ్ని.

ఈ పుస్తకంలో 'ఆముదం' అని వచ్చినచోట 'మంచినూనె'అని చదువుకోటం శరీరానికిఆరోగ్యాన్నిస్తుంది. 'గోఘృతం' అని అయితే మరీమంచిది.

గోపీచంద్ గారి కథలు

అభిప్రాయాలు

'ఆంధ్రప్రభ'

"దేశం ఏమయ్యేట్టు" కథాసంపుటిలో శ్రీ గోపీచంద్‌గారి కథా రచనా ప్రతిభ అధికంగా ప్రస్ఫుటమైంది. ఇటీవల ఒక క్రొత్త టెక్నిక్ ఉపయోగంలోకి వచ్చింది. దీని ప్రకారం కథకు "క్లయిమాక్స్" విధిగా ఉండనక్ఖరలేదు. అసలు ఈ టెక్నిక్ ప్రకారం కథలో ఒక సంఘటనను గాని, ఒక అనుభవాన్నిగాని వర్ణించనక్ఖరలేదు కూడా. ఏదైనా ఒక దృశ్యాన్ని గురించిన హృదయంగమ వర్ణన సయితం దీనిప్రకారం కథ కాగలదు. శ్రీ గోపీచంద్‌గారు తమ ఈ కొత్త కథాసంపుటిలో ఈ కొత్త టెక్నిక్‌నే పూర్తిగా అనుసరించారు. ఇంతేకాదు. ఈ కొత్త టెక్నిక్ అంటే అభిమానంలేని ఈ సమీక్షకారునికి సయితం "ఇది అనుసరణీయమే!" అనే అభిప్రాయాన్ని కలిగించారు.

"ధర్మవడ్డీ", "ఇలా జరిగేను": శ్రీ గోపీచంద్‌గారి కొత్త కథా సంపుటిలోని ఈ రెండు రచనలు అత్యుత్తమంగా వున్నాయి. ఇంతకంటే ఉత్తమమైన కథలు మనభాషలో లేవనడంలో అత్యుక్తి ఈషణ్మాత్ర మైనా లేదు.

కథా రచనపట్ల ఆసక్తిగలవారందరు శ్రీ గోపీచంద్‌గారి కథా సంపుటాల్ని శ్రద్ధతో చదివితీరాలి.

'ఢంకా'

గోపీచంద్‌గారి రచనలన్నీ తెలుగు పాఠకులకు చిరపరిచితాలే. ఒక రోజుకంటే యింకొకరోజు సామాజిక సాహిత్య విజ్ఞానంలో గోపీచంద్ గారు ముందంజ వేస్తున్నారనడానికి యీ పుస్తకం నిదర్శనంగా వెలు గొందుతోంది.

ప్రతికథా, చదవడానికి ఎంతో ఇంపుగావుంది. భారతజాతీయ పురాతన ఛాందస మతాచారులు మటుమాయం కావాలంటే గోపీచంద్‌గారి రచనలన్నీ చదివితీరాలి.
